Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2025*

Muutoksenhaku – Yhteinen turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka – Asetus (EU) 2019/1896 – Euroopan yhdennetty rajaturvallisuus Euroopan unionin ulkorajoilla – Eurooppalainen raja- ja merivartiosto – Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex) – Perusoikeuksien suojaamista koskevat Frontexin velvollisuudet – Kolmanteen maahan suuntautuvat pushback-käännytysten käytännöt Egeanmeren alueella – Sopimussuhteen ulkopuolinen Frontexin vastuu – Todellinen ja varma vahinko – Todistustaakka – Tehokas oikeussuoja – Alustava näyttö – Unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuus selvittää asia

Asiassa C-136/24 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 19.2.2024,

Alaa Hamoudi, edustajanaan aluksi F. Gatta, avvocato, sittemmin F. Gatta, avvocato, ja A. Musco Eklund, professeure, avustajanaan J. De Coninck, experte,

valittajana,

ja jossa muuna osapuolena on

Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex), asiamiehinään aluksi C. Carroll ja R.-A. Popa, avustajanaan B. Wägenbaur, avocat, sittemmin H. Y. Caniard, C. Carroll ja R.-A. Popa, avustajanaan B. Wägenbaur, avocat,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti T. von Danwitz, jaostojen puheenjohtajat F. Biltgen, K. Jürimäe, L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei sekä tuomarit S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, Z. Csehi ja B. Smulders (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: R. Norkus,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.2.2025 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 10.4.2025 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Valituksellaan Alaa Hamoudi vaatii kumottavaksi unionin yleisen tuomioistuimen 13.12.2023 antaman määräyksen Hamoudi v. Frontex (T-136/22, EU:T:2023:821; jäljempänä valituksenalainen määräys), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi hänen SEUT 268 artiklaan perustuneen kanteensa, jossa hän vaati korvausta vahingosta, jota hän väitti kärsineensä unionin oikeuden rikkomisista, joihin hän väitti Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) syyllistyneen sellaisten maastapoistamistoimenpiteiden yhteydessä, jotka hän väitti Kreikan viranomaisten toteuttaneen hänen osaltaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus (EU) 2019/1896

2 Eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta 13.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1896 (EUVL 2019, L 295, s. 1) johdanto-osan 2, 3, 24, 81 ja 103 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtiva virasto perustettiin [Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston perustamisesta 26.10.2004 annetulla] neuvoston asetuksella (EY) N:o 2007/2004 [(EUVL 2004, L 349, s. 1)]. Se aloitti toimintansa 1 päivänä toukokuuta 2005 ja on siitä alkaen menestyksekkäästi avustanut jäsenvaltioita ulkorajojen turvallisuuden operatiivisten seikkojen täytäntöönpanossa yhteisoperaatioiden ja nopeiden rajainterventioiden kautta sekä analysoimalla riskejä, vaihtamalla tietoja, hoitamalla suhteita kolmansiin maihin ja palauttamalla palautettavia henkilöitä.

(3) Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivalle virastolle on annettu uusi nimi, Euroopan raja- ja merivartiovirasto – –, jota kutsutaan tavanomaisesti nimellä ’Frontex’, ja sen tehtäviä on laajennettu siten, että kaikki sen toimet ja menettelyt jatkuvat täysimääräisesti. [Frontexin] päätehtävinä olisi oltava teknisen ja operatiivisen strategian laatiminen osana Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta koskevan monivuotisen strategisen toimintapoliittisen syklin toteuttamis[ta], rajavalvonnan tehokkaasta toiminnasta huolehtiminen ulkorajoilla, riskianalyysien ja haavoittuvuusarviointien tekeminen, teknisen ja operatiivisen lisäavun antaminen jäsenvaltioille ja kolmansille maille yhteisoperaatioiden ja nopeiden rajainterventioiden kautta, toimenpiteiden käytännön toteutuksen varmistaminen kiireellisiä toimia edellyttävissä tilanteissa ulkorajoilla, teknisen ja operatiivisen avun antaminen merihädässä olevien henkilöiden etsintä- ja pelastusoperaatioiden tukemiseksi ja palautusoperaatioiden ja palautusinterventioiden järjestäminen, koordinointi ja toteuttaminen.

– –

(24) [Frontexin] tehtävien ja toimivallan laajentamista olisi tasapainotettava lujittamalla perusoikeuksia koskevia takeita ja lisäämällä vastuuvelvollisuutta ja vastuuta erityisesti henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön toimeenpanovaltuuksien käytön suhteen.

– –

(81) [Frontexin] olisi perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen ja rajoittamatta jäsenvaltioiden vastuuta palauttamispäätösten tekemisestä annettava jäsenvaltioille teknistä ja operatiivista apua palautusprosessissa, myös kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä ja muissa palauttamista edeltävissä ja palauttamiseen liittyvissä jäsenvaltioiden toimissa. [Frontexin] olisi lisäksi avustettava jäsenvaltioita palauttamista varten tarvittavien matkustusasiakirjojen hankinnassa yhteistyössä asiaankuuluvien kolmansien maiden viranomaisten kanssa.

– –

(103) Tässä asetuksessa kunnioitetaan SEU 2 ja 6 artiklassa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, tunnustettuja perusoikeuksia sekä otetaan huomioon niissä tunnustetut periaatteet, joita ovat erityisesti ihmisarvon kunnioittaminen, oikeus elämään, kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen tai kohtelun kielto, ihmiskaupan kielto, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, oikeus henkilötietojen suojaan, oikeus tutustua asiakirjoihin, oikeus turvapaikkaan ja suojaan palauttamiselta ja karkottamiselta, palauttamiskiellon periaate, syrjintäkielto ja lapsen oikeudet.”

3 Kyseisen asetuksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella perustetaan eurooppalainen raja- ja merivartiosto varmistamaan Euroopan yhdennetty rajaturvallisuus ulkorajoilla, jotta näitä rajoja voidaan hallita tehokkaasti ja perusoikeuksia täysimääräisesti noudattaen sekä tehostaa unionin palauttamispolitiikkaa.

Tällä asetuksella vastataan muuttoliikkeeseen liittyviin haasteisiin ja mahdollisiin tuleviin haasteisiin ja uhkiin ulkorajoilla. Sillä varmistetaan sisäisen turvallisuuden korkea taso unionissa perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen samalla, kun taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus unionissa. Sillä edistetään rajat ylittävän rikollisuuden havaitsemista, ehkäisemistä ja torjumista ulkorajoilla.”

4 Asetuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalainen raja- ja merivartiosto”, säädetään seuraavaa:

”Eurooppalaisen raja- ja merivartioston muodostavat rajaturvallisuudesta vastaavat jäsenvaltioiden kansalliset viranomaiset, mukaan lukien rannikkovartiostot niiden hoitaessa rajavalvontatehtäviä, palauttamisesta vastaavat kansalliset viranomaiset ja [Frontex].”

5 Asetuksen 5 artiklan, jonka otsikko on ”[Frontex]”, 3 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”3. Jotta voidaan varmistaa johdonmukainen Euroopan yhdennetty rajaturvallisuus, virasto helpottaa ja tehostaa ulkorajojen turvallisuuteen liittyvien unionin toimenpiteiden, erityisesti [henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 (Schengenin rajasäännöstö) (EUVL 2016, L 77, s. 1)] soveltamista, ja palauttamiseen liittyvien unionin toimenpiteiden soveltamista.

4. [Frontex] myötävaikuttaa unionin oikeuden, mukaan lukien perusoikeuksia koskeva unionin säännöstö ja erityisesti [perusoikeuskirja], jatkuvaan ja yhtenäiseen soveltamiseen ulkorajoilla. Hyvien käytäntöjen vaihtaminen on osa sen myötävaikutusta.”

6 Asetuksen 2019/1896 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Jaettu vastuu”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto ylläpitää Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta siten, että vastuu on jaettu [Frontexin] ja rajaturvallisuudesta vastaavien kansallisten viranomaisten kesken, myös rannikkovartiostojen niiden toteuttaessa merirajojen valvontaoperaatioita ja muita rajavalvontatehtäviä. Jäsenvaltioilla on edelleen ensisijainen vastuu omien ulkorajaosuuksiensa turvallisuudesta.

– –

4. [Frontex] tukee ulkorajojen hallintaan ja palauttamispäätösten täytäntöönpanoon liittyvien unionin toimenpiteiden soveltamista lujittamalla, arvioimalla ja koordinoimalla jäsenvaltioiden toimia sekä antamalla teknistä ja operatiivista apua kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpanossa ja palauttamiseen liittyvissä asioissa. [Frontex] ei tue toimenpiteitä tai osallistu toimiin, jotka liittyvät sisärajoilla tehtäviin tarkastuksiin. [Frontex] on täysin vastuussa ja vastuuvelvollinen tekemistään päätöksistä sekä toimista, joista se on yksinomaisesti vastuussa tämän asetuksen mukaisesti.

– –”

7 Asetuksen 10 artiklassa, jonka otsikko on ”[Frontexin] tehtävät”, säädetään seuraavaa:

”1. [Frontex] hoitaa seuraavia tehtäviä:

a) muuttovirtojen seuranta ja yhdennetyn rajaturvallisuuden kaikki osatekijät kattavien riskianalyysien tekeminen;

b) palauttamisen toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden operatiivisten tarpeiden seuranta muun muassa keräämällä operatiivisia tietoja;

– –

e) perusoikeuksien noudattamisen seuranta kaikissa sen toimissa ulkorajoilla ja palautusoperaatioissa;

– –

g) jäsenvaltioiden avustaminen teknistä ja operatiivista lisäapua edellyttävissä olosuhteissa ulkorajoilla koordinoimalla ja järjestämällä yhteisoperaatioita, ottaen huomioon, että joihinkin tilanteisiin voi liittyä humanitaarinen hätätilanne ja meripelastustilanne unionin ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti;

– –”

8 Asetuksen 36 artiklan, jonka otsikko on ”[Frontexin] toimet ulkorajoilla”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”[Frontex] järjestää asianmukaista teknistä ja operatiivista apua isäntäjäsenvaltiolle ja voi asiaa koskevan unionin ja kansainvälisen oikeuden, myös palauttamiskiellon periaatteen, mukaisesti toimien ryhtyä yhteen tai useampaan seuraavista toimenpiteistä:

a) yhden tai useamman jäsenvaltion yhteisoperaatioiden koordinointi sekä pysyvän joukon ja kaluston lähettäminen;

b) nopeiden rajainterventioiden järjestäminen sekä pysyvän joukon ja kaluston lähettäminen;

– –

e) tämän kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen operaatioiden yhteydessä sekä [Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen valvontaa koskevista säännöistä 15.5.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 656/2014 (EUVL 2014, L 189, s. 93)] ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti teknisen ja operatiivisen avun antaminen jäsenvaltioille ja kolmansille maille merihädässä olevien henkilöiden etsintä- ja pelastusoperaatioiden tukemiseksi merirajojen valvontaoperaatioiden aikana mahdollisesti syntyvissä tilanteissa;

– –”

9 Asetuksen 37 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhteisoperaatioiden ja nopeiden rajainterventioiden käynnistäminen ulkorajoilla”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltio voi pyytää [Frontexia] käynnistämään yhteisoperaatioita, jotta voidaan vastata tuleviin haasteisiin, myös laittomaan maahanmuuttoon, nykyisiin ja tuleviin uhkiin sen ulkorajoilla tai rajat ylittävään rikollisuuteen, tai antamaan teknistä ja operatiivista lisäapua sen ulkorajojen valvontaa koskevien velvoitteiden täyttämiseksi. Osana tällaista pyyntöä jäsenvaltio voi myös ilmoittaa kyseistä yhteisoperaatiota varten tarvittavan operatiivisen henkilöstön profiilit, mukaan lukien tapauksen mukaan profiilit, joihin kuuluu toimivaltuuksia.

2. [Frontex] voi sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, johon kohdistuu erityisiä ja suhteettomia haasteita erityisesti siksi, että ulkorajoille saapuu suuri määrä kyseisen jäsenvaltion alueelle ilman lupaa pyrkiviä kolmansien maiden kansalaisia, käynnistää kyseisen isäntäjäsenvaltion alueella nopean rajaintervention, joka kestää rajoitetun ajan.

3. Pääjohtaja arvioi ja hyväksyy jäsenvaltioiden tekemät yhteisoperaatioita tai nopeita rajainterventioita koskevat ehdotukset ja koordinoi niitä. Ennen yhteisoperaatioita ja nopeita rajainterventioita on tehtävä perusteellinen, luotettava ja ajantasainen riskianalyysi, jonka avulla [Frontex] voi vahvistaa tärkeysjärjestyksen ehdotetuille yhteisoperaatioille ja nopeille rajainterventioille ottaen huomioon ulkorajaosuuksille 34 artiklan mukaisesti määritetyt vaikutustasot sekä resurssien saatavuus.

– –”

10 Asetuksen 2019/1896 38 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhteisoperaatioiden operaatiosuunnitelmat”, säädetään seuraavaa:

”1. Pääjohtaja laatii yhteisoperaation valmistelun yhteydessä yhteistyössä isäntäjäsenvaltion kanssa luettelon tarvittavasta kalustosta ja henkilöstöstä sekä tarvittavan henkilöstön profiileista, mukaan lukien henkilöstöstä, joilla on tapauksen mukaan toimeenpanovaltuuksia, joihin on saatava lupa 82 artiklan 2 kohdan mukaisesti. – –

2. Pääjohtaja laatii ulkorajoilla toteutettaville yhteisoperaatioille operaatiosuunnitelman. Pääjohtaja ja isäntäjäsenvaltio sopivat osallistuvia jäsenvaltioita tiiviisti ja ajoissa kuullen operaatiosuunnitelmasta, jossa määritetään yksityiskohtaisesti yhteisoperaation organisointiin ja menettelytapoihin liittyvät seikat.

3. Operaatiosuunnitelma sitoo [Frontexia], isäntäjäsenvaltiota ja osallistuvia jäsenvaltioita. Siihen on sisällyttävä kaikki yhteisoperaation toteuttamisen kannalta tarpeellisiksi katsotut seikat, mukaan lukien seuraavat tiedot:

– –

d) tehtävien, mukaan lukien toimivaltuuksia edellyttävät tehtävät, ja vastuiden kuvaus, myös perusoikeuksien kunnioittamisen ja tietosuojavaatimusten osalta, ja ryhmille annettavat erityisohjeet, myös tietokantojen sallitusta käytöstä sekä isäntäjäsenvaltiossa sallituista virka-aseista, ammuksista ja varusteista;

– –

i) raportointi- ja arviointijärjestelmä, johon sisältyy arviointikertomuksessa käytettäviä vertailuarvoja, myös perusoikeuksien suojelun osalta, ja lopullisen arviointikertomuksen toimittamisen määräaika;

– –

l) yleiset ohjeet siitä, miten varmistetaan perusoikeuksien turvaaminen [Frontexin] operatiivisen toiminnan aikana;

– –”

11 Asetuksen 39 artiklassa, jonka otsikko on ”Nopean rajaintervention käynnistämistä koskeva menettely”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion esittämään nopean rajaintervention käynnistämistä koskevaan pyyntöön on sisällyttävä kuvaus tilanteesta, mahdollisista tavoitteista ja todennäköisistä tarpeista sekä tarvittavan henkilöstön profiileista, mukaan lukien tapauksen mukaan henkilöstöstä, jolla on toimivaltuuksia. – –

– –

5. Pääjohtajan on tehtävä päätös nopean rajaintervention käynnistämistä koskevasta pyynnöstä kahden työpäivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Pääjohtaja antaa päätöksen kirjallisesti

tiedoksi samanaikaisesti asianomaiselle jäsenvaltiolle ja hallintoneuvostolle. Päätöksessä on mainittava sen tärkeimmät perustelut.

– –

8. Pääjohtajan on yhdessä isäntäjäsenvaltion kanssa laadittava 38 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu operaatiosuunnitelma ja sovittava siitä välittömästi ja joka tapauksessa kolmen työpäivän kuluessa päätöksen tekemisestä.

– –”

12 Asetuksen 44 artiklassa, jonka otsikko on ”Koordinointivastaava”, säädetään seuraavaa:

”1. [Frontex] varmistaa yhteisoperaatioiden, pilottihankkeiden tai nopeiden rajainterventioiden kaikkien järjestelyihin liittyvien seikkojen operatiivisen toteutuksen, myös henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön läsnäolon.

– –

3. Koordinointivastaava toimii [Frontexin] puolesta kaikissa ryhmien lähettämistä koskevissa kysymyksissä. Koordinointivastaavan tehtävänä on edistää isäntäjäsenvaltioiden ja osallistuvien jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja koordinointia. Koordinointivastaavaa avustaa ja neuvoo vähintään yksi perusoikeusvalvoja. Koordinointivastaavan tehtäviin kuuluu erityisesti

– –

b) valvoa operaatiosuunnitelman asianmukaista täytäntöönpanoa, myös perusoikeuksien suojelun osalta yhteistyössä perusoikeusvalvojien kanssa, ja raportoida tästä pääjohtajalle;

– –

d) raportoida pääjohtajalle tapauksista, joissa isäntäjäsenvaltion ryhmille antamat ohjeet eivät ole operaatiosuunnitelman mukaisia, erityisesti perusoikeuksien osalta, ja tarvittaessa ehdottaa, että pääjohtaja harkitsee 46 artiklan mukaisen päätöksen tekemistä.

– –”

13 Asetuksen 46 artiklan, jonka otsikko on ”Päätökset toimien keskeyttämisestä, lopettamisesta tai käynnistämättä jättämisestä”, 4 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”4. Pääjohtaja peruuttaa perusoikeusvastaavaa kuultuaan ja asiasta asianomaiselle jäsenvaltiolle ilmoitettuaan [Frontexin] minkä tahansa toimen rahoituksen tai keskeyttää taikka lopettaa minkä tahansa [Frontexin] toimen kokonaan tai osittain, jos hän katsoo, että kyseiseen toimeen liittyviä perusoikeuksia tai kansainvälistä suojelua koskevia velvoitteita rikotaan ja rikkomiset ovat vakavia tai ne todennäköisesti jatkuvat.

5. Pääjohtaja tekee perusoikeusvastaavaa kuultuaan päätöksen, jolla jätetään käynnistämättä mikä tahansa [Frontexin] toimi, jos hän katsoo, että olisi jo toimen alusta alkaen vakavia syitä keskeyttää tai lopettaa se, koska se voisi johtaa siihen, että perusoikeuksia tai kansainvälistä

suojelua koskevia velvoitteita rikotaan ja rikkomiset ovat vakavia. Pääjohtaja ilmoittaa asianomaiselle jäsenvaltiolle kyseisestä päätöksestä.”

14 Asetuksen 2019/1896 48 artiklan, jonka otsikko on ”Palauttaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ottamatta kantaa palauttamispäätösten sisältöön, josta jäsenvaltioilla on edelleen yksinomainen vastuu, ja perusoikeuksia ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita sekä kansainvälistä oikeutta, kansainvälinen suojelu, palauttamiskiellon periaatteen kunnioittaminen ja lapsen oikeudet mukaan lukien, kunnioittaen [Frontexin] tehtäviin kuuluu palauttamisen osalta:

a) antaa teknistä ja operatiivista apua jäsenvaltioille palauttamisen alalla, myös
   i) palauttamispäätösten tekemisessä tarvittavien tietojen keräämisessä, palauttamismenettelyjen kohteena olevien kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisessä ja muissa palauttamista edeltävissä, palauttamiseen liittyvissä sekä saapumista edeltävissä ja palauttamisen jälkeisissä jäsenvaltioiden toimissa, jotta voidaan saada aikaan yhdennetty palauttamisen hallintajärjestelmä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken yhteistyössä kolmansien maiden asianomaisten viranomaisten ja muiden asianomaisten sidosryhmien kanssa;

– –”

15 Asetuksen 80 artiklassa, jonka otsikko on ”Perusoikeuksien suojelu ja perusoikeusstrategia”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto takaa tämän asetuksen mukaisia tehtäviään hoitaessaan perusoikeuksien suojelun asiaa koskevan unionin oikeuden, erityisesti perusoikeuskirjan, ja asiaa koskevan kansainvälisen oikeuden, mukaan lukien [Genevessä 28.7.1951 allekirjoitettu] pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus [Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954)], [täydennettynä New Yorkissa 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla], [Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 20.11.1989 hyväksymä] yleissopimus lapsen oikeuksista [Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1577, s. 3, nro 27531 (1990)] sekä kansainvälisen suojelun saatavuuteen liittyvät velvoitteet, erityisesti palauttamiskiellon periaate, mukaisesti.

[Frontex] laatii tätä varten perusoikeusvastaavan lausunnon ja hyväksynnän perusteella perusoikeusstrategian ja toimintasuunnitelman, mukaan lukien tehokas mekanismi perusoikeuksien kunnioittamisen valvomiseksi kaikissa [Frontexin] toimissa, panee ne täytäntöön ja kehittää niitä edelleen.

2. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto varmistaa tehtäviään hoitaessaan, että ketään henkilöä ei palauttamiskiellon periaatteen vastaisesti pakoteta poistumaan, pakoteta siirtymään tai kuljeteta sellaiseen maahan tai muutoin luovuteta tai palauteta sellaisen maan viranomaisille, jossa häntä esimerkiksi vakavasti uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus tai jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi tai jossa henkilöä uhkaa karkottaminen, poistaminen, palauttaminen tai luovuttaminen toiseen maahan palauttamiskiellon periaatteen vastaisesti.

3. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto ottaa tehtäviään hoitaessaan huomioon lasten, ilman huoltajaa olevien alaikäisten, vammaisten henkilöiden, ihmiskaupan uhrien, sairaanhoitoa tarvitsevien, kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien, merihädässä olevien sekä muiden erityisen haavoittuvassa tilanteessa olevien henkilöiden erityistarpeet ja vastaa näihin tarpeisiin toimeksiantonsa puitteissa. Eurooppalainen raja- ja merivartiosto kiinnittää kaikissa toimissaan erityistä huomiota lapsen oikeuksiin ja varmistaa, että lapsen etua kunnioitetaan.

_ _”

16 Asetuksen 97 artiklan, jonka otsikko on ”Vastuu”, 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella [Frontex] korvaa yksiköidensä ja henkilöstönsä tehtäviään, myös toimeenpanovaltuuksien käyttöön liittyviä tehtäviä, suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.”

Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestys

17 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 88 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Prosessinjohtotoimiin ja asian selvittämistoimiin voidaan ryhtyä ja niitä voidaan muuttaa asian käsittelyn missä vaiheessa tahansa joko unionin yleisen tuomioistuimen omasta aloitteesta tai varsinaisen asianosaisen pyynnöstä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetussa pyynnössä on täsmällisesti ilmoitettava pyydettyjen toimenpiteiden kohde ja syyt, joiden vuoksi ne ovat perusteltuja. Jos pyyntö esitetään ensimmäisen kirjelmien vaihdon jälkeen, sen asianosaisen, joka esittää pyynnön, on ilmoitettava syyt, joiden vuoksi se ei ole voinut esittää pyyntöä aikaisemmin.

3. Jos prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia on pyydetty, puheenjohtaja varaa muille asianosaisille tilaisuuden lausua mielipiteensä pyynnöstä.”

18 Työjärjestyksen 89 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Prosessinjohtotoimien tarkoituksena on turvata asioiden valmistelu, asian käsittelyn kulku ja oikeusriitojen ratkaiseminen parhain edellytyksin.

2. Prosessinjohtotoimenpiteiden tarkoituksena on erityisesti

a) turvata asian käsittelyn kirjallisen tai suullisen vaiheen asianmukainen kulku sekä helpottaa todistelua

b) määrittää ne seikat, joiden osalta asianosaisten on täydennettävä perustelujaan tai joiden osalta asian selvittämistoimet ovat tarpeen

c) tarkentaa asianosaisten vaatimusten, perusteiden ja perustelujen sisältö sekä selventää, mitkä seikat ovat riitaisia

d) helpottaa sovintoratkaisuun pääsemistä.

3. Prosessinjohtotoimia voivat olla muun muassa

a) kysymysten esittäminen asianosaisille

b) asianosaisten kehottaminen lausumaan kirjallisesti tai suullisesti tietyistä oikeusriitaan liittyvistä kysymyksistä

c) tietojen pyytäminen asianosaisilta tai [Euroopan unionin tuomioistuimen] perussäännön 24 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta muilta tahoilta

d) asianosaisten pyytäminen esittämään asiaan liittyviä asiakirjoja

e) asianosaisten kutsuminen neuvotteluihin.

4. Jos asianosaisten kuulemiseksi järjestetään istunto, unionin yleinen tuomioistuin kehottaa mahdollisuuksien mukaan asianosaisia keskittämään lausumansa tiettyyn tai tiettyihin kysymyksiin.”

19 Työjärjestyksen 90 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Prosessinjohtotoimista päättää unionin yleinen tuomioistuin.”

20 Työjärjestyksen 91 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Asian selvittämistoimia ovat, tämän kuitenkaan rajoittamatta [Euroopan unionin tuomioistuimen] perussäännön 24 ja 25 artiklan soveltamista,

a) asianosaisten henkilökohtainen saapuminen asian käsittelyyn

b) tietojen pyytäminen asianosaiselta tai asianosaisen pyytäminen esittämään asiaan liittyviä asiakirjoja

c) pyyntö esittää asiakirjoja, joihin toimielin ei ole antanut tilaisuutta tutustua, jos kanne koskee tällaisen epäämisen laillisuutta

d) todistajien kuuleminen

e) asiantuntijalausunto

f) katselmus.”

21 Työjärjestyksensä 92 artiklan 1 kohdan mukaan unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa määräyksellä asianmukaisina pitämänsä selvittämistoimet ja sen, mitkä seikat on selvitettävä.

22 Työjärjestyksen 93 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Todistajat, joiden kuulemista pidetään tarpeellisena, kutsutaan kuultavaksi 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla määräyksellä, jossa mainitaan

a) todistajan nimi, asema ja kotipaikka

b) kuulemisen ajankohta ja paikka

c) selvitettävät seikat ja kustakin selvitettävästä seikasta kuultavat todistajat.

2. Unionin yleinen tuomioistuin kutsuu todistajat kuultavaksi sen jälkeen, kun 100 artiklan 1 kohdan nojalla mahdollisesti vaadittu ennakkomaksu on suoritettu."

23 Työjärjestyksen 94 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Todistajan henkilöllisyyden toteamisen jälkeen puheenjohtaja ilmoittaa todistajalle, että tämän on vahvistettava kertomuksensa 5 kohdassa ja 97 artiklassa määrätyllä tavalla.

2. Unionin yleinen tuomioistuin kuulee todistajaa kuulemistilaisuudessa, johon asianosaiset on kutsuttu. Todistajan esitettyä kertomuksensa puheenjohtaja voi asianosaisten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan esittää todistajalle kysymyksiä.

3. Muilla tuomareilla ja julkisasiamiehellä on sama oikeus.

4. Asianosaisten oikeudenkäyntiedustajat voivat puheenjohtajan luvalla esittää todistajalle kysymyksiä.

5. Jollei 97 artiklan määräyksistä muuta johdu, esitettyään kertomuksensa todistaja vannoo seuraavan valan: 'Minä lupaan ja vannon, että olen kertonut totuuden, koko totuuden enkä mitään muuta kuin totuuden.'

6. Unionin yleinen tuomioistuin voi varsinaisia asianosaisia kuultuaan vapauttaa todistajan valan vannomisesta."

24 Työjärjestyksen 95 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Määräysten mukaisesti kutsutun todistajan on noudatettava kutsua ja saavuttava istuntoon.

2. Jos määräysten mukaisesti kutsuttu todistaja jää ilman laillista syytä saapumatta unionin yleiseen tuomioistuimeen, unionin yleinen tuomioistuin voi määrätä hänelle enintään 5 000 euron maksuseuraamuksen ja määrätä, että todistaja on uudelleen kutsuttava kuultavaksi omalla kustannuksellaan.

3. Sama seuraamus voidaan määrätä todistajalle, joka ilman laillista syytä kieltäytyy todistamasta tai vannomasta valaa."

25 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 106 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Asian käsittelyn suulliseen vaiheeseen unionin yleisessä tuomioistuimessa sisältyy asianosaisten kuulemiseksi pidettävä istunto, joka järjestetään joko tuomioistuimen omasta aloitteesta tai varsinaisen asianosaisen pyynnöstä.

2. Istunnon pitämistä asianosaisten kuulemiseksi koskevassa varsinaisen asianosaisen pyynnössä on ilmoitettava syyt, joiden vuoksi asianosainen haluaa tulla kuulluksi. Pyyntö on tehtävä kolmen viikon kuluessa siitä, kun ilmoitus asian käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisestä on annettu tiedoksi asianosaisille. Puheenjohtaja voi pidentää tätä määräaikaa.

3. Jos 2 kohdassa tarkoitettua pyyntöä ei ole tehty, unionin yleinen tuomioistuin voi päättää ratkaista kanteen ilman asian käsittelyn suullista vaihetta, jos se katsoo, että sillä on asian asiakirja-aineiston perusteella riittävät tiedot. Tässä tapauksessa se voi kuitenkin myöhemmin päättää aloittaa asian käsittelyn suullisen vaiheen."

26 Työjärjestyksen 126 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jos kanne on selvästi unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaan kuulumaton tai kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat tai kanne selvästi on oikeudellisesti täysin perusteeton, unionin yleinen tuomioistuin voi esittelevän tuomarin ehdotuksesta milloin tahansa päättää asian käsittelyä jatkamatta ratkaista asian perustellulla määräyksellä."

Asian tausta

27 Asian tausta on esitetty valituksenalaisen määräyksen 2–5 ja 10 kohdassa seuraavasti:

"2 [Valittaja] on Syyrian kansalainen. Hän väittää, että 28.4.2020, kun hän saapui Turkista laivalla, hän tuli maahan Kreikan alueelle, nimittäin Samoksen saarelle, yhdessä muiden henkilöiden kanssa hakeakseen sieltä turvapaikkaa. Hän toteaa lisäksi, että hänen noustuaan maihin kyseisellä saarella paikallinen poliisi pidätti hänet ja muut henkilöt ja että samana päivänä Kreikan viranomaiset lähettivät hänet takaisin merelle, jossa seuraavana päivänä Turkin rannikkovartioston alus otti hänet kyytiinsä ja siirsi hänet Turkin alueelle (jäljempänä 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetty tapahtuma).

3 Lisäksi [valittaja] väittää, että 29.4.2020 hänen ollessaan merellä yksityinen valvontalentokone, jossa oli kamera ja joka oli Frontexin palveluksessa, lensi heidän ylitseen kahdesti.

4 [Valittajan] mukaan tämän 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman jälkeen hänet siirrettiin Turkissa sijaitsevaan säilöönottolaitokseen, jossa hän oli säilössä 10 päivää. Tämän jälkeen hänet määrättiin poistettavaksi maasta ja hänen Syyriassa myönnetty passinsa takavarikoitiin. Näin ollen hän oli ansassa Turkissa ilman pääsyä turvapaikkajärjestelmään ja eli siellä laittomana maahanmuuttajana Syyriaan palauttamista koskevan välittömän uhan alla.

5 [Valittajan] unionin yleiselle tuomioistuimelle esittämistä kirjelmistä ilmenee, että sittemmin [valittaja] onnistui pääsemään unionin jäsenvaltioiden alueelle ja jättämään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Saksassa.

– –

10 Kyseisen 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman hetkellä Frontex toteutti maantieteellisellä alueella, jossa kyseinen tapahtuma sattui, kahta operatiivista toimea eli nopeaa rajainterventiota Egeanmerellä ja 'Poseidon'-yhteisoperaatiota."

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen määräys

28 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.3.2022 jättämällään kannekirjelmällä valittaja nosti SEUT 268 ja SEUT 340 artiklaan perustuneen kanteen vaatiakseen korvauksen vahingosta, jonka hän väitti itselleen aiheutuneen Frontexin lainvastaisesta toiminnasta sen Egeanmerellä toteuttamien operaatioiden yhteydessä, erityisesti 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn

tapahtuman yhteydessä. Tällä perusteella hän vaati Frontexin velvoittamista maksamaan hänelle 500 000 euroa korvauksena henkisestä kärsimyksestä, jota hän väitti kärsineensä asetuksen 2019/1896 38, 46 ja 80 artiklan sekä perusoikeuskirjan 1 artiklan (ihmisarvo), 2 artiklan (oikeus elämään), 3 artiklan (oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen), 4 artiklan (kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kielto), 6 artiklan (oikeus vapauteen ja turvallisuuteen), 18 artiklan (oikeus turvapaikkaan), 19 artiklan (suoja palauttamis-, karkottamis- ja luovuttamistapauksissa) ja 21 artiklan (syrjintäkielto) rikkomisista.

29 Valittaja pyysi 10.3.2022 unionin yleistä tuomioistuinta yhtäältä toteuttamaan prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia, jotta Frontex esittäisi hallussaan olleita asiakirjoja, ja toisaalta järjestämään istunnon asianosaisten kuulemiseksi. Valittaja pyysi 29.4. ja 18.5.2022 unionin yleistä tuomioistuinta toteuttamaan prosessinjohtotoimia, jotta Frontex esittäisi muita asiakirjoja.

30 Valituksenalaisella määräyksellä unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajan kanteen. Muistutettuaan kyseisen määräyksen 19–23 kohdassa periaatteista, jotka koskevat sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytyksiä, ja mainitun määräyksen 28–34 kohdassa periaatteista, jotka koskevat erityisesti väitetyn vahingon tosiasiallisuutta, unionin yleinen tuomioistuin esitti määräyksensä 36 kohdassa tosiseikoista, joiden valittaja väitti olleen vahingon taustalla ja joihin hän vetosi ensimmäisessä oikeusasteessa jättämässään kannekirjelmässä, seuraavan tiivistelmän:

”[Valittaja] väittää kannekirjelmässään, että 28.4.2020 noin klo 7.30 22 henkilöä, joihin hän itse kuului, saapuivat Samoksen saarelle Kreikkaan. He saapuivat vuorten juurella olevalle rannalle ja alkoivat veneestä poistuttuaan kiivetä vuorenrinnettä. [Valittaja] toteaa, että heidän päästyään vuoren huipulle hän otti valokuvia ja videoita, jotka hän lähetti tuttavalleen Itävaltaan. Ryhmä pyysi muutaman tunnin ajan alueen asukkaita soittamaan poliisille. Kun poliisit saapuivat paikalle, nämä takavarikoivat heidän puhelimensa ja ajoivat ryhmän lava-autolla rannalle, jossa oli pieni laiva ja pieni vene. Tämän jälkeen kaikki ryhmän jäsenet vietiin pieneen oranssiin veneeseen, joka [valittajan] mukaan oli pelastuslautta, jossa ei ollut minkäänlaista moottoria. Merellä ryhmä joutui vaihtamaan venettä vielä kahdesti. [Valittajan] mukaan merellä ajelehtiminen jatkui yön yli ja 29.4.2020 iltapäivään saakka, jolloin Turkin rannikkovartiosto viimein poimi heidät kyytiinsä.”

31 Valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että ”todistaakseen väitteensä läsnäolostaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa ja osallistumisestaan siihen, [valittaja] tukeutuu seuraaviin todisteisiin:

– ensinnäkin omaan todistajanlausuntoonsa, joka on liitetty kannekirjelmän liitteeksi A.1

– toiseksi internetissä 20.5.2020 julkaistuun Bellingcat-median artikkeliin (jäljempänä [Bellingcatin artikkeli]) ja erityisesti kyseisen artikkelin sisältämiin kahteen YouTube-videoon. Sekä kannekirjelmän teksti että sen liite A.2 sisältävät hyperlinkin artikkelin sisältämälle internetsivustolle

– ja kolmanneksi neljään valokuvaan, jotka on liitetty kannekirjelmän liitteeksi A.2. Nämä valokuvat ovat [Bellingcatin artikkelissa] olevista videoista otettuja värillisiä kuvakaappauksia”.

32 Valituksenalaisen määräyksen 39 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että mainitut todisteet olivat selvästi riittämättömät osoittamaan ratkaisevasti, että valittaja oli läsnä ja osallisena 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa. Määräyksensä 40–60 kohdassa esittämillään perusteluilla se katsoi määräyksen 61 kohdassa, ettei valittaja ollut osoittanut väittämänsä vahingon tosiasiallisuutta ja ettei edellytys vahingon tosiasiallisuudesta siis selvästikään täyttynyt.

33 Niinpä unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi määräyksen 62 kohdassa kanteen selvästi oikeudellisesti täysin perusteettomana, ilman että olisi ollut tarpeen tutkia, täyttyivätkö muut sopimussuhteen ulkopuolisen Frontexin vastuun edellytykset.

Valitusasian asianosaisten vaatimukset

34 Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen määräyksen

– ratkaisee asiakysymyksen, jos se katsoo, että sillä on käytettävissään riittävästi asiakirja-aineistoon perustuvia tietoja; toissijaisesti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä tutkii tosiseikat kattavasti, ja

– velvoittaa Frontexin korvaamaan oikeudenkäyntikulut molemmista oikeusasteista.

35 Frontex vaatii, että unionin tuomioistuin

– hylkää valituksen ja

– velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien Frontexille aiheutuneet kulut.

Valituksen tarkastelu

36 Valittaja vetoaa valituksensa tueksi yhteen ainoaan valitusperusteeseen, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin loukkasi todistustaakkaa koskevia periaatteita vastoin Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetussa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) taattuja oikeuksia, joita on perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan nojalla kunnioitettava suojan vähimmäistasona. Tässä ainoassa valitusperusteessa on kaksi osaa, jotka on tutkittava yhdessä.

Asianosaisten lausumat

37 Ainoan valitusperusteensa ensimmäisessä osassa valittaja väittää pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen määräyksen 35, 39, 61 ja 62 kohdassa vastoin todistustaakkaa koskevia periaatteita, ettei valittaja selvästikään ollut osoittanut riittävällä tavalla, että vahingon tosiasiallisuutta koskeva sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytys täyttyi.

38 Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee turvapaikanhakijoiden maastapoistamista koskevissa asioissa, turvapaikanhakijoiden haavoittuvan tilanteen vuoksi on otettava huomioon näiden henkilöiden vaikeudet tai jopa mahdottomuus hankkia todisteita. Valittaja väittää erityisesti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että tällaisissa tilanteissa välittömien todisteiden puuttuminen ei ole ratkaiseva tekijä, että epäselvä tilanne on usein tarpeen lukea kyseisten henkilöiden eduksi silloin, kun arvioidaan heidän lausuntojensa ja niitä tukevien asiakirjojen uskottavuutta, ja että kun nämä henkilöt ovat esittäneet alustavaa näyttöä tosiseikkoja koskevan versionsa tueksi, todistustaakka kääntyy (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.8.2016, J.K. ym. v. Ruotsi, CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 92–97 kohta; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.2.2020, N.D. ja N.T. v. Espanja, CE:ECHR:2017:1003JUD000867515, 85 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.11.2021, M.H ym. v. Kroatia, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, 268 kohta).

39 Asettamalla sellaisia todisteluvaatimuksia, joita on vaikeaa tai jopa mahdotonta täyttää palauttamisoperaatioiden yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin loukkasi perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia, kuten oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, ja EUT-sopimuksella käyttöön otettua kattavaa oikeussuojakeinojen järjestelmää. Kyseiset vaatimukset merkitsevät Frontexin vapauttamista kaikista oikeudellisista velvoitteista, joiden mukaan sen on toimitettava merkityksellisiä tietoja, joihin sillä on yksinomainen pääsy, ja kaikista seurauksista, jotka johtuvat tällaisten tietojen toimittamatta jättämisestä.

40 Lisäksi kyseisten vaatimusten asettaminen sai unionin yleisen tuomioistuimen tekemään virheitä tosiseikkojen oikeudellisessa luonnehdinnassa ja ottamaan todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.

41 Niinpä ensinnäkin unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen määräyksen 37, 42, 46, 47, 53 ja 55 kohdassa esittämissä arvioinneissa, joiden mukaan Bellingcatin artikkelista peräisin olevien valokuvien ja videoiden perusteella ei voitu yksilöidä valittajaa tai niiden ottamispaikkaa ja -päivää, otettiin nämä valokuvat ja videot huomioon vääristyneellä tavalla.

42 Toiseksi valittaja väittää, että kyseisissä kohdissa unionin yleinen tuomioistuin teki tosiseikkojen oikeudellista luonnehdintaa koskevia virheitä ja loukkasi hyvän oikeudenkäytön periaatetta katsoessaan, että valittajan esittämät todisteet olivat liian epätarkkoja, jotta niillä olisi voitu katsoa olevan merkitystä ja todistusarvoa. Tältä osin unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyjen valokuvien ja videoiden perusteella valittaja voidaan yksilöidä ja hänen läsnäolonsa 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa vahvistaa. Nämä tosiseikat saavat tukea tutkinnan OC/2020/0866/A1 johdosta laaditusta Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) kertomuksesta, joka koskee vakavia sääntöjenvastaisuuksia, joihin Frontexin väitetään syyllistyneen ja joissa väitetään olevan kyse siitä, että Frontex vaikeni maahantulijoiden pushback-käännytyksistä tai oli niissä osallisena (jäljempänä OLAFin kertomus), ja johon kantaja sai tutustua sen vuodettua lehdistöön. Valittaja väittää pyytäneensä unionin yleistä tuomioistuinta toteuttamaan prosessinjohtotoimen saadakseen kyseisen kertomuksen esitetyksi. Tähän pyyntöön ei kuitenkaan suostuttu, eikä sitä ole edes mainittu valituksenalaisessa määräyksessä.

43 Kolmanneksi valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen 40 ja 41 kohdassa virheen tosiseikkojen oikeudellisessa luonnehdinnassa ja otti todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla katsoessaan, että ensimmäisessä oikeusasteessa jätetyn kannekirjelmän liitteenä olleella valittajan todistajanlausunnolla on vain vähäinen todistusarvo, että se ei ole riittävän täsmällinen ja ettei sen perusteella voida yksilöidä muita 28. ja 29.4.2020

sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa läsnä olleita henkilöitä. Valittaja vetoaa tässä yhteydessä OLAFin kertomukseen, jossa hänen mukaansa todetaan ensinnäkin, että Frontexin yhteisrahoittamilla keinoilla osallistuttiin joukkomaastapoistamisten täytäntöönpanoon, toisin kuin Frontex valittajan mukaan väitti tutkinnan aikana. Lisäksi kyseinen kertomus osoittaa, että Frontex oli päättänyt siirtää lentokalustonsa toisaalle, jotta se ei olisi todistamassa tapahtumia Egeanmerellä, ja että Frontexin henkilöstö oli isäntäjäsenvaltion toteuttamien kostotoimien pelossa pidättäytynyt ilmoittamasta tapahtumista. Nämä seikat tukevat valittajan argumenttia, jonka mukaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa oli kyse tapahtuman ilmoittamatta jättämisen tapauksesta pikemminkin kuin tapahtuman havaitsematta jättämisen tapauksesta. Lopuksi kyseisessä kertomuksessa vahvistetaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitettyä tapahtumaa koskevan Bellingcatin artikkelin uskottavuus. Näiden unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyjen seikkojen perusteella unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt tehdä epäselvässä tilanteessa ratkaisu valittajan eduksi kyseessä olevien tosiseikkojen paikkansapitävyyden osoittamiseksi.

44 Ainoan valitusperusteen toisessa osassa valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä ja tosiseikkojen oikeudellista luonnehdintaa koskevia virheitä katsoessaan valituksenalaisen määräyksen 14 ja 62 kohdassa, että sillä oli asiakirja-aineiston perusteella riittävät tiedot asiasta ja että kanne selvästi oli oikeudellisesti täysin perusteeton. Valittaja väittää pääasiallisesti, ettei unionin yleinen tuomioistuin selvittänyt asiaa asianmukaisesti ja että se sovelsi virheellisesti unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 126 artiklaa. Valittaja väittää erityisesti, että kieltäytyessään perusteluitta hyväksymästä valittajan pyyntöjä toimittaa ja ottaa huomioon OLAFin kertomus sekä yhteisoperaatioiden raportointisovelluksen (*Joint Operations Reporting Application*) tietokantaan sisältyvät kolme kertomusta (jäljempänä JORA-kertomukset), joihin Frontexilla oli yksinomainen pääsy, ja kieltäytyessään järjestämästä valittajan pyytämää istuntoa, jotta hän voisi todistaa siinä, unionin yleinen tuomioistuin loukkasi hyvän oikeudenkäytön periaatetta ja asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatetta ja tutki tosiseikat puutteellisesti. Nämä virheet, joilla rikotaan perussopimuksilla käyttöön otettua kattavaa oikeussuojakeinojen järjestelmää ja jotka johtavat Frontexin vapauttamiseen perusteettomasti kaikesta vastuusta, tekevät unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen määräyksen 14, 58, 59, 61 ja 62 kohdassa esittämistä arvioinneista virheellisiä.

45 Valittaja katsoo myös, että – toisin kuin Frontex väittää – tämä valitusperuste täyttää tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Yhtäältä valittaja ei tukeudu asiakirja-aineistoon sisältymättömiin todisteisiin vaan prosessinjohtopyyntöihin, jotka osoitettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle sellaisten asiakirjojen toimittamiseksi, joihin Frontexilla oli yksinomainen pääsy. Toisaalta valittaja vetoaa siihen, että todisteet otettiin huomioon vääristyneellä tavalla, mikä ilmenee selvästi asiakirja-aineistosta, joten unionin tuomioistuimen ei tarvitse arvioida tosiseikkoja ja todisteita uudelleen.

46 Frontex väittää, että ainoan valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat ja että se on joka tapauksessa selvästi perusteeton.

47 Ensinnäkin se väittää, että ainoan valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta. Se toteaa ensiksi, että valittaja tyytyy vaatimaan todisteiden uudelleentarkastelua tai ensimmäistä kertaa valitusvaiheessa esitettyjen todisteiden arviointia. Valittaja ei myöskään mainitse valituksenalaisen määräyksen riidanalaisia kohtia vedotessaan sekä todistustaakkaa koskevien periaatteiden loukkaamiseen että perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan rikkomiseen. Lisäksi valittaja esittää oikeusseikkoina sen, mikä on tosiseikkojen arviointia. Näin on tarkasteltaessa, oliko epäselvä tilanne luettava Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä

tarkoitetulla tavalla valittajan eduksi. Frontex täsmentää tältä osin, että tämä oikeuskäytäntö ei voi olla etusijalla suhteessa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön sisältämään sääntöön, jonka mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Lopuksi Frontex katsoo, että monessa suhteessa valittaja tyytyy toistamaan ensimmäisessä oikeusasteessa esittämänsä argumentit.

48 Joka tapauksessa tämä valitusperusteen osa on osittain tehoton ja osittain perusteeton. Ensinnäkään ei ole ollenkaan riidanalaista, että Bellingcatin artikkelissa ei mainita valittajan nimeä ja että kyseisten videoiden graafinen laatu on suhteellisen heikko. Väitettyjä vääristyneellä tavalla huomioon ottamisia tai virheitä ei myöskään ole mitenkään näytetty toteen, koska ne eivät ilmene selvästi asiakirja-aineistosta. Lisäksi OLAFin kertomus on merkityksetön, koska siinä ei millään tavoin osoiteta, että valittaja on esittämissään valokuvissa kuvattuna. Lopuksi on niin, että – toisin kuin valittaja väittää – unionin yleinen tuomioistuin otti asianmukaisesti huomioon valittajan esittämät argumentit ja todisteet.

49 Frontex katsoo toiseksi, että myös ainoan valitusperusteen toinen osa on jätettävä tutkimatta. Yhtäältä valittaja tukeutuu OLAFin kertomukseen, joka ei sisältynyt ensimmäisen oikeusasteen asiakirja-aineistoon. Toisaalta JORA-kertomusten osalta valittaja ei osoita niitä valituksenalaisen määräyksen kohtia, jotka hän väittää riitauttavansa kyseisten kertomusten perusteella.

50 Joka tapauksessa on niin, ettei tämä valitusperusteen osa ole perusteltu. Frontex katsoo tältä osin, ettei valittaja voi riitauttaa unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen määräyksen 14 kohdassa esittämää arviointia, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin oli saanut asiasta riittävästi tietoa asiakirja-aineiston perusteella, tai sitä, että kanne hylättiin selvästi oikeudellisesti täysin perusteettomana kyseisen määräyksen 62 kohdassa, vetoamalla OLAFin kertomukseen, JORA-kertomuksiin tai pyyntöönsä järjestää istunto, jotta hän voisi osallistua istuntoon unionin yleisessä tuomioistuimessa.

51 Siltä osin kuin kyse on valittajan unionin yleiselle tuomioistuimelle esittämästä vaatimuksesta määrätä OLAFin kertomus esitettäväksi kokonaisuudessaan ja liitteineen, 16.7.2009 annetusta tuomiosta SELEX Sistemi Integrati v. komissio (C-481/07 P, EU:C:2009:461, 44 kohta) ilmenee sen mukaan, että unionin yleinen tuomioistuin arvioi yksin sen, onko sen käytettävissä olevia tietoja mahdollisesti tarpeen täydentää määräämällä prosessinjohtotoimista tai asian selvittämistoimista, joiden tarkoituksena ei kuitenkaan voi olla korvata kantajan laiminlyöntiä todistelussa. Joka tapauksessa on niin, ettei kyseisellä kertomuksella ole merkitystä, koska valittaja ei totea, että hänen nimensä on mainittu siinä tai että kyseisen kertomuksen perusteella voidaan osoittaa, että hän oli ensimmäisessä oikeusasteessa toimittamissaan valokuvissa kuvattuna.

52 Lisäksi Frontex katsoo valittajan pyynnöstä järjestää istunto asianosaisten kuulemiseksi, jotta hän voisi osallistua siihen todistajana, että valittaja jättää huomiotta sen, että on unionin yleisen tuomioistuimen asiana päättää, edellyttääkö asia todistajan kuulemista tai istunnon pitämistä. Frontex täsmentää, että koska valittaja ei esittänyt mitään näyttöä, joka olisi osoittanut, että hän on Kreikan viranomaisten toteuttamissa toimenpiteissä kyseessä oleva henkilö ja/tai kuvattuna hänen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämissään valokuvissa, unionin yleisellä tuomioistuimella ei voinut olla velvollisuutta toteuttaa prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia, koska niiden avulla ei olisi voitu hankkia todisteita, jotka valittaja jätti esittämättä. Unionin yleinen tuomioistuin ja unionin tuomioistuin eivät kumpikaan voi olettaa, että 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetty tapahtuma koski valittajaa. Valittaja ei myöskään osoita,

miten unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa olisi voitu näyttää toteen, että hän oli yksi ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyissä huonolaatuisissa valokuvissa kuvatuista henkilöistä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Tutkittavaksi ottaminen

53 Ensinnäkin Frontex riitauttaa ainoan valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen pääasiallisesti sillä perusteella, että valittaja ei riittävän täsmällisesti yksilöi riitauttamiaan valituksenalaisen määräyksen kohtia.

54 Tältä osin SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta sekä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artiklan 1 kohdan d alakohdasta ja 169 artiklan 2 kohdasta seuraa, että valituksessa on valituksen tai asianomaisen valitusperusteen tutkimatta jättämisen uhalla ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin valituksenalaisen tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi (tuomio 12.12.2024, DD v. FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, 99 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

55 Näitä vaatimuksia ei täytä ja tutkimatta on jätettävä muun muassa sellainen valitusperuste, jonka perustelut eivät ole riittävän selviä ja täsmällisiä, jotta unionin tuomioistuin voisi harjoittaa laillisuusvalvontaansa, erityisesti siksi, että ne oleelliset seikat, joihin valitusperuste perustuu, eivät ilmene riittävän johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi valituskirjelmästä, joka on tältä osin muotoiltu epäselvästi ja moniselitteisesti. Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että valitus, joka ei ole rakenteeltaan johdonmukainen ja joka rajoittuu yleisiin toteamuksiin ja jossa ei ilmoiteta täsmällisesti valituksenalaisen ratkaisun kohtia, joissa väitetään mahdollisesti olevan oikeudellinen virhe, on jätettävä tutkimatta sen tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvän puuttumisen vuoksi (tuomio 12.12.2024, DD v. FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Nyt käsiteltävässä asiassa valittaja on ainoassa valitusperusteessaan selostanut seuraukset, jotka hänen väittämillään todistustaakkaa sääntelevien periaatteiden loukkauksilla on Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa taattujen oikeuksien kannalta yhtäältä sille, miten unionin yleinen tuomioistuin selvitti nyt kyseessä olevan asian, ja toisaalta sille, miten unionin yleinen tuomioistuin arvioi ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn asiakirja-aineiston. Lisäksi valittaja on valitusperusteen kussakin osassa maininnut valituksenalaisen määräyksen ne kohdat, joissa hänen mukaansa on oikeudellisia virheitä. Tästä seuraa, että ne oleelliset seikat, joihin valitusperuste perustuu, ilmenevät riittävän johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi valituskirjelmästä ja että valittajan esittämät perustelut ovat riittävän selviä ja täsmällisiä, jotta unionin tuomioistuin voi harjoittaa laillisuusvalvontaansa.

57 Näin ollen oikeudenkäyntiväite, joka perustuu siihen, että riitautettuja valituksenalaisen määräyksen kohtia ei ole yksilöity riittävästi, on hylättävä.

58 Frontex väittää toiseksi, että valitus on jätettävä tutkimatta, koska valittaja pyrkii siinä esittämään tosiseikkoja oikeusseikkoina ja vaatii unionin tuomioistuinta arvioimaan tosiseikat tai todisteet uudelleen. Frontex väittää erityisesti, että kysymys siitä, onko kyseessä sellainen epävarma tilanne, joka olisi ratkaistava kantajan eduksi, on tosiseikkoja koskeva kysymys ja että Euroopan

ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön, joka koskee turvapaikanhakijoille maastapoistamisasioissa kuuluvaa todistustaakkaa, päätelmille ei voida antaa etusijaa suhteessa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön sääntöön, jonka mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta.

59 Tältä osin SEUT 256 artiklasta ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ilmenee, että muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Ainoastaan unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston ja arvioimaan sitä sekä esitettyä näyttöä. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tosiseikasto ja näyttö on otettu huomion vääristyneellä tavalla, niiden arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin (tuomio 10.9.2024, Google ja Alphabet v. komissio (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Kysymys siitä, onko – kun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohta otetaan huomioon – valittajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa oleviin henkilöihin sovellettavia todistustaakkasääntöjä mukautettava siten, että epävarma tilanne voidaan ratkaista kyseisten henkilöiden eduksi, on kuitenkin oikeuskysymys. Todistustaakan jakautumista koskeva kysymys, vaikka se saattaa vaikuttaa unionin yleisen tuomioistuimen tekemiin tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin, on nimittäin oikeuskysymys (tuomio 6.1.2004, BAI ja komissio v. Bayer, C-2/01 P ja C-3/01 P, EU:C:2004:2, 61 kohta).

61 Lisäksi valittaja perustelee valituksessaan nimenomaisesti sen, miten hänen mielestään unionin yleinen tuomioistuin otti tosiseikaston ja näytön huomioon vääristyneellä tavalla. Väitetty vääristyneellä tavalla huomioon ottaminen ei siis merkitse vaatimusta arvioida tosiseikat tai näyttö uudelleen.

62 Tästä seuraa, että myös oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan tosiseikkoja on esitetty oikeusseikkoina, on hylättävä.

63 Kolmanneksi siltä osin kuin Frontexin mielestä valitus on jätettävä tutkimatta, koska valittaja vain toistaa ensimmäisessä oikeusasteessa esittämänsä argumentit, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä kyllä ilmenee, että valituksessa ei voida tyytyä toistamaan unionin yleisessä tuomioistuimessa jo esitettyjä perusteita ja perusteluja esittämättä perusteluja, joilla pyritään osoittamaan, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen (tuomio 26.6.2025, Mainova v. komissio, C-484/23 P, EU:C:2025:482, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Nyt käsiteltävässä asiassa valittaja on kuitenkin nimenomaisesti esittänyt argumentteja sen osoittamiseksi, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisessa määräyksessä oikeudellisia virheitä, joten tämä oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

64 Edellä esitetyn perusteella valittajan valitus on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

65 Valittaja väittää pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi todistustaakkaa koskevia periaatteita, otti todisteet huomioon vääristyneellä tavalla ja teki tosiseikkojen oikeudellista luonnehdintaa koskevia virheitä katsoessaan, että valittajan esittämät todisteet olivat selvästi riittämättömiä osoittamaan ratkaisevasti hänen läsnäolonsa ja osallisuutensa 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa, joten hän ei ollut osoittanut väittämänsä

vahingon tosiasiallisuutta eikä siis sen edellytyksen täyttymistä, joka koskee vahingon tosiasiallisuutta ja joka on asetettu sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymiselle Frontexin toimien osalta.

– Alustavat huomautukset

66 Ensinnäkin on muistutettava, että Frontex on unionin virasto, joka on perustettu asetuksella N:o 2007/2004 parantamaan nykyisin SEUT 77 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua unionin ulkorajojen yhdennettyä valvontaa. Asetuksen 2019/1896 7 artiklan 1 ja 4 kohdasta ilmenee, että Frontexilla ja rajaturvallisuudesta vastaavilla kansallisilla viranomaisilla on tältä osin jaettu vastuu, mutta Frontex on täysin vastuussa ja vastuuvelvollinen tekemistään päätöksistä sekä toimista, joista se on yksinomaisesti vastuussa kyseisen asetuksen nojalla.

67 Asetuksen 2019/1896 97 artiklan 4 kohdassa säädetään – samoin kuin SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa, jota mainitulla säännöksellä konkretisoidaan –, että sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella Frontex korvaa yksiköidensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti. Näin ollen tätä EUT-sopimuksen määräystä koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on merkityksellinen nyt käsiteltävässä asiassa.

68 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 340 artiklan toisen kohdan mukaisen sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntyminen edellyttää tiettyjen edellytysten täyttymistä, joita ovat oikeussäännön, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeinen rikkominen, syntynyt vahinko sekä suora syy-yhteys toimen antajalla olevan velvollisuuden laiminlyönnin ja vahinkoa kärsineille henkilöille aiheutuneen vahingon välillä (ks. tuomio 5.3.1996, Brasserie du pêcheur ja Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, 51 kohta ja tuomio 5.3.2024, Kočner v. Europol, C-755/21 P, EU:C:2024:202, 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

69 Kyseisestä oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, kanne on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun muita edellytyksiä, ja että unionin tuomioistuimilla ei ole velvollisuutta tutkia näitä edellytyksiä määrätyssä järjestyksessä (tuomio 21.12.2023, United Parcel Service v. komissio, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

70 Siltä osin kuin on erityisesti kyse toisesta vahingon tosiasiallisuutta koskevasta edellytyksestä, vahingon, josta korvausta vaaditaan, edellytetään olevan todellinen ja varma (ks. vastaavasti tuomio 14.10.2014, Giordano v. komissio, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

71 Toiseksi siltä osin kuin kyse on todistustaakka- ja todistelusäännöistä, jotka liittyvät sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymiseen SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla, lähtökohtaisesti sen asianosaisen, joka vetoaa tähän vastuuseen, tehtävänä on osoittaa ratkaisevilla todisteilla, että vastuun syntymisen edellytykset täyttyvät. Näin ollen kyseisen asianosaisen on muun muassa esitettävä tällaisia todisteita väittämänsä vahingon olemassaolosta ja laajuudesta (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2024, Nemea Bank v. EKP ym., C-181/22 P, EU:C:2024:1020, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tätä varten kyseinen asianosainen voi käyttää minkä tahansa luonteisia todistuskeinoja, koska unionin oikeudessa sovellettavana periaatteena on vapaan todistusharkinnan periaate (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2024, DD v. FRA, C-130/22 P, EU:C:2024:1018, 92 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

72 Toimivaltaa, joka SEUT 268 artiklassa, luettuna yhdessä SEUT 256 artiklan 1 kohdan kanssa, annetaan unionin yleiselle tuomioistuimelle käsitellä ensimmäisessä oikeusasteessa SEUT 340 artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa tarkoitetut vahingonkorvausasiat ja unionin tuomioistuimelle käsitellä nämä asiat valitusasteessa, käyttäessään unionin tuomioistuinten on kuitenkin varmistettava yksityisten tehokas oikeussuoja.

73 SEUT 268 artiklassa tarkoitettua vahingonkorvauskannetta nimittäin on arvioitava perussopimuksilla käyttöön otetun yksityisiä koskevan oikeussuojajärjestelmän kokonaisuuden kannalta, ja sillä edistetään tällaisen suojan tehokkuutta (tuomio 6.10.2020, Bank Refah Kargaran v. neuvosto, C-134/19 P, EU:C:2020:793, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

74 Tältä osin on palautettava mieleen, että SEU 2 artiklasta ilmenee, että unionin perustana olevat arvot ovat muun muassa tasa-arvo ja oikeusvaltio. Unionin oikeuden määräysten ja säännösten noudattamisen varmistamiseen tarkoitetun tehokkaan tuomioistuinvalvonnan itse olemassaolo kuuluu erottamattomana osana tällaiseen oikeusvaltioon (tuomio 25.6.2020, EUSK v. KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

75 Perusoikeuskirjan 47 artiklan, jossa toistetaan tehokkaan oikeussuojan periaate, ensimmäisessä kohdassa edellytetään lisäksi, että jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava kyseisessä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa (tuomio 6.10.2020, Bank Refah Kargaran v. neuvosto, C-134/19 P, EU:C:2020:793, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

76 Lisäksi on muistutettava, että – kuten Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta 24.10.1988 tehdyn neuvoston päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom (EYVL 1988, L 319, s. 1) johdanto-osasta ilmenee – tämä tuomioistuin perustettiin säilyttämään tuomioistuinvalvonnan laatu ja tehokkuus yhteisön oikeusjärjestyksessä, josta on tullut unionin oikeusjärjestys. Kyseisessä johdanto-osassa täsmennetään tältä osin, että se, että unionin yleiselle tuomioistuimelle annetaan toimivalta käsitellä ensimmäisenä oikeusasteena asiat, jotka edellyttävät monitahoisten tosiseikkojen perusteellista tarkastelua, ja otetaan siten käyttöön kaksiasteinen oikeuslaitos, on omiaan parantamaan yksityisten oikeussuojaa tuomioistuimissa.

77 Näin ollen se, miten unionin yleinen tuomioistuin soveltaa todistustaakka- ja todistelusääntöjä, ei saa vaarantaa yksityisille unionin oikeudessa myönnetyille oikeuksille tuomioistuimessa annettavan oikeussuojan tehokkuutta. Tällainen soveltaminen ei etenkään voi johtaa siihen, että asianosaiselle asetettaisiin todistustaakka, joka olisi kohtuuton tai jopa mahdoton täyttää (probatio diabolica), tai että kyseenalaistettaisiin asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate, joka merkitsee, kuten unionin tuomioistuin on todennut, velvollisuutta tarjota kullekin asianosaiselle kohtuullinen mahdollisuus esittää asiansa sellaisten edellytysten vallitessa, jotka eivät saata tätä vastapuoltaan selvästi epäedullisempaan asemaan (tuomio 17.11.2022, Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78 Näitä sääntöjä soveltaessaan unionin yleisen tuomioistuimen on siis varmistettava, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin kunnioitetaan täysimääräisesti, ottaen huomioon käsiteltäväkseen saamansa asian erityiset olosuhteet. Jos näiden olosuhteiden perusteella osoittautuu, että kyseisten sääntöjen soveltaminen aiheuttaa oikeudenkäynnin asianosaiselle kohtuuttoman vaikean tai jopa mahdottoman todistustaakan, kyseisiä sääntöjä on mukautettava.

79 Kolmanneksi on muistutettava, että unionin yleiselle tuomioistuimelle on annettu toimivalta käsiteltävinään olevien asioiden valmisteluun ja selvittämiseen. Työjärjestyksensä 88 ja 89 artiklan nojalla nimittäin unionin yleinen tuomioistuin voi toteuttaa prosessinjohtotoimia, joiden tarkoituksena on turvata asioiden valmistelu, asian käsittelyn kulku ja oikeusriitojen ratkaiseminen parhain edellytyksin. Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 24 artiklasta, jota sovelletaan unionin yleiseen tuomioistuimeen sen 53 artiklan nojalla, ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 89 artiklasta yhdessä luettuina ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin voi toteuttaa toimenpiteitä, joihin kuuluu muun muassa se, että asianosaisia pyydetään toimittamaan kaikki sen tarpeellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot. Työjärjestyksen 91 artiklan mukaan unionin yleinen tuomioistuin voi toteuttaa asian selvittämistoimia, joita ovat muun muassa asianosaisten henkilökohtainen saapuminen asian käsittelyyn, tietojen pyytäminen asianosaiselta tai asianosaisen pyytäminen esittämään asiaan liittyviä asiakirjoja. Lisäksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 26–30 artiklassa, joita sovelletaan unionin yleiseen tuomioistuimeen sen 53 artiklan nojalla, luettuina yhdessä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 93–95 artiklan kanssa, määrätään, että unionin yleinen tuomioistuin voi kuulla valaehtoisia todistajia. Lopuksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 32 artiklassa, jota sovelletaan unionin yleiseen tuomioistuimeen sen 53 artiklan nojalla, määrätään, että istunnon aikana unionin yleinen tuomioistuin voi kuulla asianosaisia ja todistajia.

80 On kyllä unionin yleisen tuomioistuimen asiana päättää, onko tätä toimivaltaa tarpeen käyttää (ks. vastaavasti tuomio 28.1.2016, Heli-Flight v. EASA, C-61/15 P, EU:C:2016:59, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), mutta unionin yleisen tuomioistuimen on kuitenkin kyseistä toimivaltaa käyttäessään noudatettava täysimääräisesti perusoikeuskirjan 47 artiklasta johtuvia vaatimuksia. Näin ollen silloin, kun todistustaakka- ja todistelusääntöjen soveltaminen ei poikkeuksellisesti mahdollista kantajan tehokkaan oikeussuojan takaamista, unionin yleisen tuomioistuimen on tämän unionissa, joka on oikeusunioni, perustavanlaatuisen suojan varmistamiseksi käytettävä mainittua toimivaltaa täydentääkseen tietoja, jotka sillä on käytettävissään käsiteltävänään olevassa asiassa.

81 Niinpä unionin yleinen tuomioistuin ei voi tyytyä hylkäämään kantajien väitteitä näytön riittämättömyyden takia, kun sen vallassa on – muun muassa hyväksymällä kantajien vaatimus määrätä asiakirjojen esittämisen kaltaisia asian selvittämistoimia – poistaa epävarmuus, joka voi vallita kyseisten väitteiden paikkansapitävyydestä, tai selittää syyt, joiden vuoksi tällainen asiakirja ei voi missään tapauksessa ja sisällöstään riippumatta olla riita-asian ratkaisemisen kannalta merkityksellinen (ks. vastaavasti tuomio 4.3.1999, Ufex ym. v. komissio, C-119/97 P, EU:C:1999:116, 110 ja 111 kohta ja määräys 4.10.2007, Olsen v. komissio, C-320/05 P, EU:C:2007:573, 64 kohta).

82 Vastaavasti unionin yleisen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että se osallistuu todisteiden hankkimiseen kantajan hyväksi prosessinjohtotoimien yhteydessä sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa kantaja tosiasiallisesti tarvitsee niitä argumentaationsa tueksi ja törmää vaikeuksiin tutustua todisteisiin tai häneltä evätään tutustuminen niihin (ks. vastaavasti tuomio 25.9.2002, Ajour ym. v. komissio, T-201/00 ja T-384/00, EU:T:2002:224, 75 kohta; tuomio 16.10.2013, TF1 v. komissio, T-275/11, EU:T:2013:535, 116 kohta ja tuomio 11.12.2014, van der Aat ym. v. komissio, T-304/13 P, EU:T:2014:1055, 61 kohta sekä määräys 4.2.2005, Aguar Fernandez ym. v. komissio, T-20/04, EU:T:2005:35, 36 kohta).

83 Jotta unionin yleinen tuomioistuin voisi toteuttaa toimenpiteitä todisteiden hankkimiseksi, niitä pyytävän asianosaisen on kuitenkin esitettävä ainakin vähimmäismäärä näyttöä siitä, että kyseiset toimet hyödyttävät asian käsittelyä (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2011, Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio, C-474/09 P–C-476/09 P, EU:C:2011:522, 92 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

84 Unionin tuomioistuimen asiana on sellaisen valituksen yhteydessä, jossa riitautetaan se, miten unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut todistustaakka- ja todistelusääntöjä, tarkastaa, onko unionin yleinen tuomioistuin täyttänyt tämän tuomion 78 ja 80 kohdassa tarkoitetut velvollisuudet noudattaen täysimääräisesti perusoikeuskirjan 47 artiklasta johtuvia vaatimuksia.

85 Näiden alustavien täsmennysten kannalta on tutkittava, onko unionin yleinen tuomioistuin nyt käsiteltävässä asiassa laiminlyönyt velvollisuutensa mukauttaa todistustaakka- ja todistelusääntöjä tehokkaan oikeussuojan varmistamiseksi.

– Tarve mukauttaa todistustaakkaa

86 Valituksenalaisen määräyksen 39 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valittajan esittämät todisteet olivat selvästi riittämättömät osoittamaan ratkaisevasti, että hän oli läsnä ja osallisena 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa.

87 Sen selvittämiseksi, onko tässä toteamuksessa, kuten valittaja väittää, oikeudellinen virhe sillä perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut huomioon tarvetta mukauttaa todistustaakkaa, kun huomioon otetaan ne erityiset olosuhteet, jotka koskevat hänen sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa kannettaan unionia vastaan vahingoista, joita hän väittää kärsineensä siitä, että hän väittää Frontexin rikkoneen asetuksen 2019/1896 46 artiklan 4 ja 5 kohtaa ja loukanneen hänen perusoikeuskirjan 1–4, 6, 18, 19 ja 21 artiklasta johtuvia perusoikeuksiaan kyseisen sattuneeksi väitetyn tapahtuman yhteydessä, on korostettava, että kyseisellä kanteella on seuraavat erityispiirteet.

88 Ensinnäkin kyseinen sattuneeksi väitetty tapahtuma oli operaatio, jolla unionin alueelta palautettiin meritse kolmanteen valtioon henkilöitä, jotka valittajan tavoin olivat paenneet alkuperämaastaan, antamatta näille henkilöille mahdollisuutta jättää unionin alueella hakemusta kansainvälisestä suojelusta. Tällaiselle pushback-käännytysoperaatiolle on ominaista se, että sen kohteena olevat henkilöt ovat erittäin haavoittuvassa asemassa, ja se, että viranomaiset eivät selvitä näiden henkilöiden henkilöllisyyttä eivätkä kohtele heitä yksilöllisesti. Lisäksi kyseiset henkilöt ovat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan tilanteessa, jossa heille on erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta hankkia todisteita tällaisten tosiseikkojen osoittamiseksi, erityisesti silloin, kun kansalliset viranomaiset ovat takavarikoineet kyseisten henkilöiden puhelimet.

89 Toiseksi, kuten valituksenalaisen määräyksen 10 kohdasta ilmenee, kyseisen 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman hetkellä ja sillä maantieteellisellä alueella, jolla tapahtuman väitetään sattuneen, oli käynnissä kaksi Frontexin operatiivista toimea eli nopea rajainterventio Egeanmerellä ja ”Poseidon”-yhteisoperaatio.

90 Kuten asetuksen 2019/1896 1 ja 4 artiklasta ilmenee, Frontex on unionin virasto, joka muodostaa yhdessä kyseisessä 4 artiklassa tarkoitettujen kansallisten viranomaisten kanssa eurooppalaisen raja- ja merivartioston, jonka tehtävänä on varmistaa Euroopan yhdennetty rajaturvallisuus ulkorajoilla, jotta näitä rajoja voidaan hallita tehokkaasti ja perusoikeuksia täysimääräisesti noudattaen, sekä tehostaa unionin palauttamispolitiikkaa.

91 Erityisesti asetuksen 2019/1896 johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, että Frontexille on annettu tätä tarkoitusta varten unionin ulkorajojen valvonnan alalla laajennettuja tehtäviä ja toimivaltaa, joita on – kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan 24 perustelukappaleessa todetaan – tasapainotettu lujittamalla perusoikeuksia koskevia takeita ja lisäämällä viraston vastuuvelvollisuutta ja vastuuta.

92 Niinpä asetuksen 2019/1896 5 artiklan 3 kohdan mukaan Frontex helpottaa ja tehostaa ulkorajojen turvallisuuteen ja palauttamiseen liittyvien unionin toimenpiteiden soveltamista. Asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa täsmennetään tältä osin, että Frontex tukee näiden toimenpiteiden soveltamista lujittamalla, arvioimalla ja koordinoimalla jäsenvaltioiden toimia sekä antamalla niille teknistä ja operatiivista apua kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpanossa. Lisäksi asetuksen 10 artiklan 1 kohdan a, b ja g alakohdassa säädetään, että Frontexin hoitamia tehtäviä ovat muun muassa muuttovirtojen seuranta ja yhdennetyn rajaturvallisuuden kaikki osatekijät kattavien riskianalyysien tekeminen, palauttamisen toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden operatiivisten tarpeiden seuranta muun muassa keräämällä operatiivisia tietoja sekä jäsenvaltioiden avustaminen teknistä ja operatiivista lisäapua edellyttävissä olosuhteissa ulkorajoilla koordinoimalla ja järjestämällä yhteisoperaatioita, ottaen huomioon, että joihinkin tilanteisiin voi liittyä humanitaarinen hätätilanne ja meripelastustilanne unionin ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

93 Samalla, kuten asetuksen 2019/1896 johdanto-osan 103 perustelukappaleessa todetaan, tässä asetuksessa kunnioitetaan SEU 2 ja SEU 6 artiklassa sekä perusoikeuskirjassa tunnustettuja perusoikeuksia sekä otetaan huomioon niissä tunnustetut periaatteet. Niinpä asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa säädetään, että Frontex myötävaikuttaa perusoikeuksia koskevan unionin säännöstön ja erityisesti perusoikeuskirjan soveltamiseen ulkorajoilla, ja asetuksen 10 artiklan 1 kohdan e alakohdassa annetaan Frontexin tehtäväksi perusoikeuksien noudattamisen seuranta kaikissa sen toimissa ulkorajoilla ja palautusoperaatioissa.

94 Asetuksen 2019/1896 80 artiklan 1 ja 2 kohdassa täsmennetään tältä osin, että eurooppalainen raja- ja merivartiosto takaa tämän asetuksen mukaisia tehtäviään hoitaessaan perusoikeuksien suojelun asiaa koskevan unionin oikeuden, erityisesti perusoikeuskirjan, ja asiaa koskevan kansainvälisen oikeuden – mukaan lukien Genevessä 28.7.1951 allekirjoitettu pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954)), täydennettynä New Yorkissa 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 20.11.1989 hyväksymä yleissopimus lapsen oikeuksista (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1577, s. 3, nro 27531 (1990)) sekä kansainvälisen suojelun saatavuuteen liittyvät velvoitteet, erityisesti palauttamiskiellon periaate – mukaisesti. Se varmistaa tehtäviään hoitaessaan erityisesti, että ketään henkilöä ei pakoteta poistumaan, pakoteta siirtymään tai kuljeteta johonkin maahan tai muutoin luovuteta tai palauteta jonkin maan viranomaisille palauttamiskiellon periaatteen vastaisesti.

95 Lisäksi asetuksen 2019/1896 48 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa, luettuna yhdessä asetuksen johdanto-osan 81 perustelukappaleen kanssa, täsmennetään palauttamisen alalla annettavasta teknisestä ja operatiivisesta avusta, että tällaisen avun antamisessa on kunnioitettava täysimääräisesti perusoikeuksia ja että se sisältää palauttamismenettelyjen kohteena olevien kolmansien maiden kansalaisten henkilöllisyyden selvittämisen ja muita palauttamista edeltäviä jäsenvaltioiden toimia.

96 Kun otetaan huomioon valvontaa, operatiivisten tietojen keräämistä ja jäsenvaltioiden viranomaisten avustamista koskevat Frontexin tehtävät ja sen velvollisuus myötävaikuttaa perusoikeuksia koskevan unionin säännöstön soveltamiseen unionin ulkorajoilla, Frontexilla voi lähtökohtaisesti olla hallussaan tietoja, jotka ovat merkityksellisiä pushback-käännytysten olemassaolon osoittamiseksi.

97 Kyseisellä virastolla voi sitäkin suuremmalla syyllä olla hallussaan tällaisia tietoja niiden maantieteellisten alueiden osalta, joilla se osallistuu konkreettisiin operatiivisiin toimiin, jollaisia ovat nyt käsiteltävässä asiassa tämän tuomion 89 kohdassa mainitut nopea rajainterventio Egeanmerellä ja ”Poseidon”-yhteisoperaatio, jotka olivat käynnissä 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman ajankohtana ja sillä maantieteellisellä alueella, jolla tapahtuma sattui.

98 Kuten asetuksen 2019/1896 36 artiklan 2 kohdan a, b ja e alakohdasta, 37 artiklan 1–3 kohdasta, 38 artiklan 2 kohdasta ja 39 artiklan 5 ja 8 kohdasta ilmenee, Frontexin pääjohtajan tehtävänä nimittäin on arvioida, hyväksyä ja koordinoida tällaisia operatiivisia toimia ja laatia niitä koskeva operaatiosuunnitelma yhdessä isäntäjäsenvaltion kanssa ja osallistuvia jäsenvaltioita kuullen.

99 Asetuksen 38 artiklan 3 kohdan d, i ja l alakohdan mukaan operaatiosuunnitelma sitoo niin Frontexia kuin kyseisiä jäsenvaltioitakin siltä osin kuin kyse on muun muassa tehtävien kuvauksesta, raportointi- ja arviointijärjestelmästä sekä yleisistä ohjeista perusoikeuksien kunnioittamisen varmistamiseksi tällaisen operatiivisen toiminnan aikana.

100 Frontexin on erityisesti varmistettava perusoikeuksien kunnioittaminen operatiivisessa toteutuksessa, jonka koordinointivastaavat suorittavat; heidän tehtävänään on asetuksen 44 artiklan 1 kohdan ja 3 kohdan b ja d alakohdan mukaan valvoa operaatiosuunnitelman asianmukaista täytäntöönpanoa ja raportoida pääjohtajalle tapauksista, joissa isäntäjäsenvaltion ryhmille antamat ohjeet eivät ole operaatiosuunnitelman mukaisia, erityisesti perusoikeuksien suojelun osalta.

101 Lisäksi asetuksen 46 artiklan 4 kohdan mukaan Frontexin pääjohtaja keskeyttää tai lopettaa kyseisen viraston toimet, jos hän katsoo, että kyseisiin toimiin liittyviä perusoikeuksia tai kansainvälistä suojelua koskevia velvoitteita rikotaan ja rikkomiset ovat vakavia tai ne todennäköisesti jatkuvat.

102 Lisäksi sekä edellisessä kohdassa että tämän tuomion 93–95 kohdassa tarkoitetuista määräyksistä ja säännöksistä johtuva velvollisuus myötävaikuttaa perusoikeuksia koskevan unionin säännöstön soveltamiseen unionin ulkorajoilla velvoittaa Frontexin tekemään huolellista yhteistyötä kaikissa hallinnollisissa tutkimuksissa tai tuomioistuinmenettelyissä, jotka koskevat kyseisten perusoikeuksien oletettuja loukkauksia unionin ulkorajoilla.

103 Kolmanneksi on korostettava, että SEUT 268 artiklaan perustuva sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne voi olla ainoa oikeussuojakeino, joka voi taata riittävästi oikeussuojan unionin tuomioistuimissa Frontexia vastaan.

104 Kun otetaan huomioon nämä erityispiirteet sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa kanteessa, joka on nostettu unionia vastaan sellaisista lainvastaisuuksista, joihin Frontexin väitetään syyllistyneen ja jotka koskevat sellaista kolmanteen maahan suuntautunutta

pushback-käännytysoperaatiota, jonka kohteeksi kantajan kaltaiset henkilöt väittävät joutuneensa, tällaisia henkilöitä ei voida vaatia esittämään ratkaisevia todisteita kyseisen operaation kulusta ja läsnäolostaan siinä.

105 Kuten julkisasiamieskin on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, kyseisille henkilöille kuuluvan todistustaakan mukauttamatta jättäminen nimittäin olisi omiaan vaikeuttamaan kaikkien sellaisten oikeussuojakeinojen käyttöä, joita pushback-käännytysoperaation uhrit kohdistavat Frontexiin tämän viraston toteuttamista lainvastaisiksi väittämistään teoista, mikä antaa Frontexille tosiasiallisen koskemattomuuden ja vaarantaa siten näiden uhrien perusoikeuksien, sellaisina kuin ne vahvistetaan muun muassa perusoikeuskirjan 18, 19 ja 47 artiklassa, tehokkaan suojan.

106 On siis niin, että kun henkilöt väittävät joutuneensa pushback-käännytysoperaation uhreiksi, perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden täysimääräinen kunnioittaminen edellyttää, että on riittävää, että nämä henkilöt esittävät alustavaa näyttöä kyseisen operaation, johon Frontex osallistui, kulusta ja läsnäolostaan sen aikana.

107 Tällainen päätelmä on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen.

108 Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan nimittäin unionin tuomioistuimen on otettava vähimmäissuojana huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut oikeudet, jotka vastaavat perusoikeuskirjan oikeuksia (ks. vastaavasti tuomio 3.4.2025, Alchaster II, C-743/24, EU:C:2025:230, 24 kohta). Siten unionin tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että tulkinta, jonka se omaksuu perusoikeuskirjan 47 artiklasta, jonka ensimmäinen ja toinen kohta vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaa ja 13 artiklaa, turvaa suojelun tason, joka ei alita Euroopan ihmisoikeussopimuksen kyseisten määräysten, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on niitä tulkinnut, tarjoamaa tasoa (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2024, KS ym. v. neuvosto ym., C-29/22 P ja C-44/22 P, EU:C:2024:725, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

109 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on vakiintuneesti katsonut maahantulijoiden joukkomaastapoistamisten yhteydessä, että kun se, että valtion viranomaiset eivät ole selvittäneet kyseisten henkilöiden henkilöllisyyttä eivätkä kohdelleet heitä yksilöllisesti, on kantajan vaatimusten ytimessä, kantaja voi tyytyä esittämään alustavaa näyttöä, joka puoltaa hänen esittämäänsä versiota tosiseikoista. Tätä varten riittää, että kantaja esittää yksityiskohtaisen, täsmällisen ja johdonmukaisen selvityksen kyseessä olevista tapahtumista (ks. mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.2.2020, N.D. ja N.T. v. Espanja, CE:ECHR:2020:0213JUD 000867515, 85 kohta; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.11.2021, M.H ym. v. Kroatia, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, 268 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.1.2025, A.R.E v. Kreikka, CE:ECHR:2025:0107JUD001578321, 214 kohta).

110 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen 39 kohdassa oikeudellisen virheen katsoessaan, että oli arvioitava, oliko valittaja esittänyt ratkaisevia todisteita läsnäolostaan ja osallisuudestaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa, pikemminkin kuin tutkittava, oliko valittaja esittänyt alustavaa näyttöä kyseisestä läsnäolostaan ja kyseisestä osallisuudestaan.

111 Tällainen oikeudellinen virhe teki välttämättä virheellisiksi arvioinnit, jotka unionin yleinen tuomioistuin teki valittajan esittämistä todisteista valituksenalaisen määräyksen 40–57 kohdassa, koska kyseinen arviointi tehtiin liian korkean näyttökynnyksen perusteella.

112 Tällainen oikeudellinen virhe riittää valituksenalaisen määräyksen kumoamiseen, mutta unionin tuomioistuimen asiana on kuitenkin perusoikeuskirjan 47 artiklasta johtuvien vaatimusten täysimääräisen noudattamisen takaamiseksi arvioida unionin yleisen tuomioistuimen toteamusten perusteella, onko valittaja esittänyt alustavaa näyttöä läsnäolostaan ja osallisuudestaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa.

– Alustavan näytön olemassaolo

113 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa, että osoittaakseen läsnäolonsa ja osallisuutensa 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa valittaja tukeutuu ensinnäkin omaan todistajanlausuntoonsa, toiseksi Bellingcatin artikkeliin ja kolmanneksi neljään valokuvaan, jotka ovat kyseisessä artikkelissa olevista videoista otettuja värikuvakaappauksia.

114 Sen selvittämiseksi, voidaanko näiden valittajan esittämien todisteiden, joihin hän vetoaa, katsoa riittävän alustavaksi näytöksi hänen läsnäolostaan ja osallisuudestaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa, on ennen kaikkea korostettava, kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti muistutti valituksenalaisen määräyksen 31 ja 32 kohdassa, että vapaan todistelun periaatteen välitön seuraus on vapaan todistusharkinnan periaate. Tämän viimeksi mainitun periaatteen mukaan ainoa merkityksellinen kriteeri säännönmukaisesti esitettyjen todisteiden todistusarvon arvioimiseksi on niiden uskottavuus (tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

115 Ensinnäkin valittajan kirjallisesta todistajanlausunnosta on muistutettava, että sen todistusarvon arviointi edellyttää kyseisen todistajanlausunnon uskottavuuden ja siihen sisältyvän tiedon todennäköisyyden selvittämistä ottaen huomioon muun muassa kyseisen todistajanlausunnon laatimisen olosuhteet ja sen vastaanottaja sekä sen pohtimista, vaikuttaako se sisällöltään järkevältä ja luotettavalta (ks. analogisesti määräys 12.6.2019, OY v. komissio, C-816/18 P, EU:C:2019:486, 4 kohta (julkisasiamies Pikamäen kannanoton 6 kohta)).

116 Erityisesti on todettava, että kantajan todistajanlausuntoa ei voida sivuuttaa sillä perusteella, että sen todistusarvo on vähäinen, ottamatta huomioon kaikkia käsiteltävässä tapauksessa esitettyjä todisteita.

117 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen 33 ja 40 kohdassa oikeudellisen virheen katsoessaan, että valittajan omalla todistajanlausunnolla on pääsääntöisesti vain vähäinen todistusarvo.

118 Kuten kyseisen määräyksen 36 ja 37 kohtaan sisältyvistä toteamuksista ilmenee, valittaja esitti unionin yleiseen tuomioistuimeen jättämänsä kannekirjelmän liitteenä olevassa kirjallisessa todistajanlausunnossaan yksityiskohtaisen ja johdonmukaisen kuvauksen matkastaan Samoksen saarelle ja vahvisti myös, että matka tapahtui huhtikuussa 2020, ja pushback-käännytysoperaatiosta, jonka uhriksi hän väittää joutuneensa mainitulle saarelle päästyään.

119 Näiden toteamusten perusteella unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt päätellä, että valittajan kirjallinen todistajanlausunto oli riittävän yksityiskohtainen, täsmällinen ja johdonmukainen, jotta sitä voitiin pitää alustavana näyttönä siitä, että valittaja oli tosiasiallisesti käännytetty Samoksen saarelta pushback-operaatiolla huhtikuussa 2020.

120 Unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen määräyksen 41 kohdassa esittämä arviointi, jonka mukaan kyseinen todistajanlausunto sisältää useita lausumia, jotka eivät ole riittävän täsmällisiä olennaisten tosiseikkojen osalta, ei mahdollista päätelmää, jonka mukaan kyseisessä todistajanlausunnossa ei ole kyseessä mainitun kaltainen alustava näyttö.

121 Tältä osin valituksenalaisen määräyksen 41 kohdasta ilmenee, että arviointinsa perusteeksi unionin yleinen tuomioistuin totesi yhtäältä, että valittaja oli vastauksena kysymykseen siitä, muistiko hän päivämäärän, jona hän oli aloittanut matkansa Eurooppaan, todennut, ettei hän oikein muistanut kyseistä päivämäärää mutta ajatteli sen olleen huhtikuussa, ja toisaalta, että hän oli ilmoittanut kuuluneensa 22 henkilön ryhmään 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman aikana mutta että hän ei ollut todistajanlausunnossaan yksilöinyt yhtäkään näistä muista henkilöistä eikä esittänyt mitään todistajanlausuntoa kyseisiltä henkilöiltä.

122 Pelkästään se seikka, että henkilö, joka väittää joutuneensa pushback-käännytysoperaation uhriksi, ei muista tarkkaa ajankohtaa, jona hän aloitti matkansa Eurooppaan, eikä kykene yksilöimään täsmällisesti muita kyseisen operaation uhreja tai vieläpä esittämään heiltä todistajanlausuntoa, ei selvästikään riitä poistamaan kyseisen henkilön todistajanlausunnon todistusarvoa sen määrittämiseksi, onko todistajanlausunnossa kyseessä alustava näyttö.

123 Kuten tämän tuomion 109 ja 115 kohdasta ilmenee, kyseinen todistusarvo nimittäin riippuu ainoastaan todistajanlausunnossa esitetyn kertomuksen yksityiskohtaisuudesta, täsmällisyydestä ja johdonmukaisuudesta ja siihen sisältyvien tietojen uskottavuudesta.

124 Toiseksi Bellingcatin artikkelista on korostettava, että siinä kerrotaan – kuten valituksenalaisen määräyksen 50 ja 53–55 kohtaan sisältyvistä toteamuksista ilmenee – se, että Samoksen saarelle saapui 28.4.2020 meritse henkilöryhmä, että Kreikan viranomaiset käännyttivät nämä henkilöt pushback-operaatiossa takaisin merelle heiveröisellä moottorittomalla veneellä ja että Turkin rannikkovartiosto otti heidät seuraavana päivänä huostaansa avomerellä. Näin ollen kyseisen artikkelin sisältö ja valittajan todistajanlausunto ovat yhtäpitävät.

125 Tämä toteamus ei kyseenalaistu unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen määräyksen 55 kohdassa esittämillä arvioinneilla, joiden mukaan yhtäältä kyseisessä artikkelissa esitetyt tiedot siinä kerrottujen tosiseikkojen ajankohdasta ja paikasta eivät ole riittävän täsmällisiä ja toisaalta kyseisen artikkelin laatijoiden toteamusten perustana olevia lähteitä ei voitu todentaa. On nimittäin niin, että vaikka nämä arvioinnit ovat omiaan osoittamaan, ettei Bellingcatin artikkelia voida pitää ratkaisevana todisteena 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetystä tapahtumasta, ne eivät voi viedä kyseiseltä artikkelilta kaikkea todistusarvoa eivätkä siis estää katsomasta, että artikkeli tukee alustavaa näyttöä, josta valittajan kirjallisessa todistajanlausunnossa on kyse.

126 Siltä osin kuin on kolmanneksi kyse Bellingcatin artikkelista peräisin olevista neljästä valokuvasta, unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen määräyksen 48 kohdassa, että valittaja ei ole niissä helposti yksilöitävissä eikä selvästi tunnistettavissa ja että näin ollen kyseiset valokuvat eivät ole omiaan osoittamaan, että niissä todettu henkilö on sama kuin valittajan passissa oleva henkilö. Vaikka näin olisikin, on todettava, että nämä unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnit eivät vaikuta siihen, että valittajan kirjallisessa todistajanlausunnossa, jossa kerrotaan

yksityiskohtaisesti, täsmällisesti ja johdonmukaisesti pushback-käännytysoperaatiosta, jonka uhriksi hän väittää joutuneensa huhtikuussa 2020 Samoksen saarelle saavuttuaan, ja jota Bellingcatin artikkeli tukee, on kyseessä tämän tuomion 106 kohdassa tarkoitettu alustava näyttö.

127 Myöskään alustava näyttö, jonka valittaja on esittänyt läsnäolostaan ja osallisuudestaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa, ei kyseenalaistu valituksenalaisen määräyksen 38 kohdassa toistetusta Frontexin argumentaatiosta, jonka mukaan tälle ei ollut ilmoitettu mistään tapahtumasta eikä se ollut saanut mitään tietoa kyseisestä väitetystä tapahtumasta. On nimittäin niin, että kun otetaan huomioon Frontexin velvollisuus taata perusoikeuksien kunnioittaminen ja tiedot, jotka sillä oli oltava tältä osin käytettävissään erityisesti asiayhteydessä, jossa se toteutti nopeaa rajainterventiota Egeanmerellä ja ”Poseidon”-yhteisoperaatiota, kyseinen virasto ei voi ilman muita täsmennyksiä vedota tietämättömyyteensä kyseisestä sattuneeksi väitetystä tapahtumasta.

128 On siis todettava, että kun otetaan huomioon, että valittajan ei tarvitse esittää ratkaisevaa vaan alustavaa näyttöä läsnäolostaan ja osallisuudestaan 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyssä tapahtumassa, todisteet, joihin valittaja vetosi ja jotka hän esitti ja jotka muodostivat yhtäpitävien todisteiden kokonaisuuden, riittivät tällaiseksi alustavaksi näytöksi.

– Unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuus jatkaa menettelyä ja selvittää asia

129 Tämän tuomion 110 ja 128 kohtaan sisältyvistä toteamuksista seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen 13, 14, 61 ja 62 kohdassa oikeudellisen virheen katsoessaan, että koska valittaja ei ollut osoittanut vahinkonsa tosiasiallisuutta, hänen kanteensa oli unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 126 artiklan mukaisesti hylättävä selvästi oikeudellisesti täysin perusteettomana eikä asian käsittelyä ollut tarpeen jatkaa.

130 Yhtäältä on katsottava valittajan esittämien todisteiden todistusarvosta riippumatta, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että se, ettei valittaja ollut osoittanut vahinkonsa tosiasiallisuutta, oikeutti hänen sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan kanteensa hylkäämisen selvästi oikeudellisesti täysin perusteettomana kyseisen 126 artiklan nojalla.

131 Toisaalta on todettava, että kun otetaan huomioon ensinnäkin tämän tuomion 88–103 kohdassa esitetyt oikeusriidan erityispiirteet ja toiseksi se, että valittaja esitti alustavaa näyttöä pushback-käännytyksestä, jonka uhriksi hän väittää joutuneensa, esittämällä kirjallisen todistajanlausunnon ja Bellingcatin artikkelin, unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se ei jatkanut asian käsittelyä siinä vireillä olleen asian selvittämiseksi ennen ratkaisun antamista siitä.

132 Kun kantaja esittää alustavaa näyttöä siitä, että hän joutui pushback-käännytyksen uhriksi, ja väittää Frontexin olleen kyseisessä käännytyksessä osallisena, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä on jatkaa asian käsittelyä ja selvittää käsiteltävänään oleva asia arvioidakseen kaikkien käytettävissään olevien tietojen perusteella kyseisen seikan todenperäisyys. Jos unionin yleinen tuomioistuin päätyy katsomaan, ettei tällainen alustava näyttö kumoudu kantajan kuulemisessa tai kyseisen asian muiden asianosaisten kirjelmissään esittämien todisteiden ja argumenttien perusteella tai mahdollisten muiden asian selvittämisen yhteydessä saatujen todisteiden perusteella, kyseinen seikka on oletettava toteen näytetyksi.

133 Kun otetaan erityisesti huomioon tiedot, jotka Frontexilla täytyi olla käytettävissään tehtäviensä ja toimivaltansa harjoittamiseksi, sekä sen velvollisuus taata perusoikeuksien kunnioittaminen nopeassa rajainterventiossa Egeanmerellä ja ”Poseidon”-yhteisoperaatiossa, unionin yleinen tuomioistuin oli nyt kyseessä olevassa asiassa velvollinen toteuttamaan prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia saadakseen kyseiseltä virastolta kaikki sen käytettävissä olleet merkitykselliset tiedot 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetyn tapahtuman olosuhteiden selventämiseksi. Tällainen selvittäminen oli tarpeen, jotta unionin yleisellä tuomioistuimella olisi ollut sen perusteella, että tämän tuomion 106 kohdassa esitettyjen näkökohtien valossa todistustaakkaa oli mukautettava valittajan hyväksi, tosiasiallinen mahdollisuus saada riittävästi tietoa asiasta arvioidakseen, oliko valittajan kanne perusteltu, ja taata valittajan oikeuksille tehokas oikeussuoja.

134 Tältä osin on korostettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana valittaja esitti useita pyyntöjä tällaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi.

135 Ensiksi valittaja pyysi 10.3.2022, että unionin yleinen tuomioistuin kehottaisi prosessinjohtotoimena tai asian selvittämistoimena Frontexia antamaan hänen tutustua seuraaviin asiakirjoihin.

136 Ensinnäkin hän pyysi saada tutustua operaatiosuunnitelman pääosiin, kaikkiin sen liitteisiin sekä operaatiosuunnitelmaan liittyvään käsikirjaan siltä osin kuin kyse oli nopeasta rajainterventiosta Egeanmerellä vuonna 2020.

137 Sitten hän pyysi saada tiedokseen kaiken kirjeenvaihdon, mukaan lukien muttei yksinomaan kirjeet, sähköpostiviestit ja kaikki niiden liitteet, asiakirjat, mukaan lukien muttei yksinomaan arvioinnit, kuvaukset, tilanneselvitykset, muistiot, raportit ja analyysit, vastaajan ja Kreikan viranomaisten välinen näkemystenvaihto niiden valmistellessa nopeaa rajainterventiota Egeanmerellä vuonna 2020, mukaan lukien kaikki niiden keskenään vaihtamat asiakirjat, jotka sisälsivät kuvauksen tilanteesta ja kyseisen operaation tavoitteista asetuksen 2019/1896 39 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

138 Lopuksi hän vaati esitettäväksi kaiken kirjeenvaihdon, mukaan lukien muttei yksinomaan sähköpostit, viestit, muistiot ja kirjeet sekä kaikki niiden liitteet yhtäältä Frontexin pääjohtajan ja toisaalta Kreikan maahanmuuttoministeriön, Frontexin perusoikeusvastaavan ja kunkin muun henkilön välillä siltä osin kuin kyse oli dokumentoiduista palautusoperaatioista, jotka toteutettiin 18. ja 19.4.2020 eli kymmenen päivää ennen 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitettyä tapahtumaa.

139 Toiseksi 10.3.2022 päivätyssä pyynnössään valittaja pyysi unionin yleistä tuomioistuinta myös järjestämään istunnon asianosaisten kuulemiseksi, jotta hän olisi voinut todistaa suullisesti Egeanmerellä toteutetusta palauttamisoperaatiosta, jonka uhriksi hän väittää joutuneensa, ja hänelle tältä osin aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä.

140 Kolmanneksi valittaja pyysi 29.4.2022, että unionin yleinen tuomioistuin vaatisi prosessinjohtotoimena Frontexia toimittamaan OLAFin kertomuksen kokonaisuudessaan ja liitteineen.

141 Neljänneksi valittaja pyysi 18.5.2022, että unionin yleinen tuomioistuin velvoittaisi prosessinjohtotoimena Frontexin esittämään JORA-kertomukset 28. ja 29.4.2020 sattuneista tapahtumista.

142 Lisäksi valittaja toimitti kunkin prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia koskeneen pyyntönsä osalta vähimmäismäärän näyttöä siitä, että kyseiset toimet hyödyttäisivät asian käsittelyä, tämän tuomion 83 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti.

143 Siltä osin kuin kyse oli vaatimuksesta toimittaa OLAFin kertomus kokonaisuudessaan, valittaja nimittäin väitti, että kyseisessä kertomuksessa, jota ei ollut vielä julkaistu hänen nostaessaan kanteensa unionin yleisessä tuomioistuimessa, dokumentoitiin muun muassa palautusoperaatio, joka oli toteutettu Egeanmerellä 28. ja 29.4.2020. Lisäksi valittaja toteaa kyseisen kertomuksen vahvistavan valittajan unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämät väitteet, joiden mukaan yhtäältä Frontexin hallintoneuvostolle oli ilmoitettu tämän viraston resurssien ja henkilöstön osallistumisesta laittomiin palauttamisoperaatioihin ja toisaalta näihin laittomiin toimiin ja laiminlyönteihin liittyneet tiedot ja todisteet oli salattu ja niitä oli vääristelty, mikä erityisesti esti Frontexia käyttämästä oikeuksiaan asetuksen 2019/1896 46 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaisesti. Lisäksi valittajan mukaan kyseisen kertomuksen perusteella voidaan osoittaa, että 28. ja 29.4.2020 toteutetun palauttamisoperaation ilmoittamatta jättäminen ei johtunut siitä, että Frontexin erittäin hyvin varusteltu valvontalentokone, joka lensi sellaisen alueen yli, jolla etäisyydet meren ylittämiseen ovat hyvin lyhyet, ei olisi havainnut kyseistä operaatiota, vaan se johtui Frontexissa vallinneesta organisaatiokulttuurista, jonka mukaan oli syytä ”sulkea silmät” maahantulijoiden perusoikeuksien loukkauksilta.

144 JORA-kertomusten toimittamista koskeneen pyyntönsä tueksi valittaja väitti, että 28.4.2022 julkaistun tutkivien journalistien konsortion suorittaman tutkimuksen seurauksena hän oli onnistunut hankkimaan todisteita, jotka osoittivat, että Frontexin operaatioiden kattamalla alueella toteutettiin 28. ja 29.4.2020 kolme erillistä operaatiota ja että ne kaikki oli luokiteltu Frontexin palvelimelle sijoitetussa yhteisoperaatioiden raportointisovelluksen (Joint Operations Reporting Application) tietokannassa ”lähtöjen ehkäisemisen” operaatioiksi.

145 Valittaja katsoi 10.3.2022 asiakirjojen toimittamisesta esittämiensä pyyntöjen osalta pääasiallisesti, että ne olivat tarpeen, jotta unionin yleinen tuomioistuin olisi voinut selvittää, olivatko toimet ja laiminlyönnit, joista Frontexia arvosteltiin, omiaan synnyttämään tälle sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun, kuten hän väitti ensimmäisessä oikeusasteessa jättämässään kannekirjelmässä.

146 Valittajan prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia koskeneiden pyyntöjen sekä hänen kyseisten toimien hyödyllisyydestä esittämänsä näytön perusteella on palautettava mieleen, että vaikka unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä on työjärjestyksensä 90 artiklan 1 kohdan, 92 artiklan 1 kohdan ja 106 artiklan perusteella päättää tällaisten toimien hyödyllisyydestä käsiteltävänään olevan asian ratkaisemiseksi, on kuitenkin unionin tuomioistuimen asiana tutkia, onko unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellisen virheen hylätessään kyseiset pyynnöt (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2011, Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio, C-474/09 P–C-476/09 P, EU:C:2011:522, 93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

147 Kuten tämän tuomion 80 ja 84 kohdasta ilmenee, unionin tuomioistuimen asiana on erityisesti sellaisen valituksen yhteydessä, jossa riitautetaan se, miten unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut todistustaakka- ja todistelusääntöjä, tarkastaa, onko unionin yleinen tuomioistuin käyttänyt mainittua toimivaltaansa perusoikeuskirjan 47 artiklasta johtuvia vaatimuksia täysimääräisesti noudattaen.

148 On katsottava, että koska valittaja esitti alustavaa näyttöä siitä, että pushback-käännytysoperaatio aiheutti hänelle vahinkoa, ja koska Frontex ei tehnyt vapaaehtoisesti yhteistyötä, valittaja kuuluu tämän tuomion 81 ja 82 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuihin poikkeustapauksiin, joiden perusteella unionin yleisen tuomioistuimen oli toimittava toteuttamalla valittajan ehdottamaan kaltaisia prosessinjohtotoimia ja asian selvittämistoimia hankittaessa kyseiseen pushback-käännytykseen liittyviä todisteita, joiden väitetään olevan Frontexin hallussa.

149 Tältä osin on aivan erityisesti korostettava, että OLAFin kertomuksen, jonka useat tiedotusvälineet ovat osittain julkistaneet ja joka on valittajan valituksen liitteenä, 2.2.1 kohdan c alakohdassa viitataan nimenomaisesti 28. ja 29.4.2020 toteutettuihin joukkomaastapoistamistoimiin, joiden uhriksi valittaja väittää joutuneensa, ja todetaan, että kaksi Frontexin yksikköä (*risk analysis unit* eli ”RAU” ja *vulnerability assessment unit* eli ”VAU”) ovat vahvistaneet, että tietyt Bellingcatin artikkelin kaltaiset ”open source” -raportit, jotka koskevat juuri kyseisiä tosiseikkoja, ovat uskottavia.

150 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin ei voinut oikeudellista virhettä tekemättä hylätä valittajan prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia koskeneita pyyntöjä valituksenalaisen määräyksen 60 kohdassa esitetyillä perusteilla eli sillä perusteella, ettei se katso olevansa mitenkään velvollinen toteuttamaan lisätoimenpidettä riidanalaisten tosiseikkojen todistelussa, vaikka se päätyy katsomaan arviointinsa päätteeksi, ettei millään asiakirja-aineistoon sisältyvistä seikoista ole todistusarvoa.

151 Lisäksi siltä osin kuin kyse on valittajan pyynnöstä järjestää istunto asianosaisten kuulemiseksi, jotta hän olisi voinut todistaa suullisesti unionin yleisessä tuomioistuimessa, unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen 58 kohdassa oikeudellisen virheen hylätessään tämän pyynnön sillä perusteella, että kun se otti huomioon päätelmän, jonka mukaan valittajan esittämät todisteet eivät selvästikään olleet omiaan osoittamaan väitetyn vahingon taustalla olleita tosiseikkoja, ja sen, että yleensä kantajan todistajanlausunnolla on vain vähäinen todistusarvo, valittajan kuuleminen ei mahdollista sitä, että hän voisi täyttää todistustaakkansa väittämänsä vahingon taustalla olevien tosiseikkojen osalta varsinkaan, kun hän oli jo esittänyt kirjallisen todistajanlausuntonsa.

152 Kuten tämän tuomion 116 ja 117 kohdassa korostettiin, unionin yleinen tuomioistuin ei nimittäin voi lähtökohtaisesti katsoa, että kantajan omalla todistajanlausunnolla on pääsääntöisesti vain vähäinen todistusarvo. Lisäksi tämän tuomion 113–128 kohdassa esitetyistä syistä valittajan kirjallisessa todistajanlausunnossa, jota Bellingcatin artikkeli tukee ja joka näin ollen muodostaa yhtäpitävien todisteiden kokonaisuuden, on kyseessä alustava näyttö siitä, että 28. ja 29.4.2020 sattuneeksi väitetty tapahtuma aiheutti hänelle vahinkoa, joten hänen kuulemisensa olisi voinut antaa unionin yleiselle tuomioistuimelle mahdollisuuden saada täsmennyksiä valittajan kirjallisessa todistajanlausunnossaan esittämistä tosiseikoista ja arvioida täysimääräisesti tämän todistajanlausunnon uskottavuutta.

153 Ainoa valitusperuste on kaiken edellä esitetyn perusteella hyväksyttävä, ja valituksenalainen määräys on siis kumottava.

Asian palauttaminen unionin yleiseen tuomioistuimeen

154 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jos unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu kumotaan, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen.

155 Näin ei ole nyt käsiteltävässä asiassa. On nimittäin niin, että koska unionin yleinen tuomioistuin ei selvittänyt asiaa asianmukaisesti tutkiakseen, täyttyvätkö sopimussuhteen ulkopuolisen Frontexin vastuun edellytykset, asia ei ole ratkaisukelpoinen. Niinpä asia on palautettava unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä ratkaisee valittajan kanteen.

Oikeudenkäyntikulut

156 Koska asia palautetaan unionin yleiseen tuomioistuimeen, oikeudenkäyntikuluista on päätettävä myöhemmin.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Unionin yleisen tuomioistuimen 13.12.2023 antama määräys Hamoudi vastaan Frontex (T-136/22, EU:T:2023:821) kumotaan.

2) Asia palautetaan unionin yleiseen tuomioistuimeen.

3) Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Allekirjoitukset